

טשענאטאזער צייטונג

צאנזער-פרייז 20 גר. 20
פון יום טוב 20 גר. 20
פון יום טוב 20 גר. 20
פון יום טוב 20 גר. 20

פרייז 20 גר. 20
פון יום טוב 20 גר. 20
פון יום טוב 20 גר. 20
פון יום טוב 20 גר. 20

פרייז 20 גר. 20
פון יום טוב 20 גר. 20
פון יום טוב 20 גר. 20
פון יום טוב 20 גר. 20

Piątek 15 kwietnia 1938

ליסט-צייטונג 6.21

פרייטאג ערב פסח י"ד ניסן תרצ"ח

ראנקאזאנא

אין נאמען פון דער קלאבצוקער קהלה און הייליגסטעם דריקען
מיר אויס אונזער הארציגסטע דאנק די
קלאבצוקער לאנדסלייט אין פאריז מיט זייער סעקרעטאר ה' בן ציון גרין
פאר די צוגעשיקטע 1000 פראנק פאר די נויטבעדערפטיגסטע קלאבצוקער
יודען אויף פסח.
אויך שיקען מיר איבער א הארציגע דאנק די
קלאבצוקער לאנדסלייט אין לאנדאן
ובפרט די ה"ה: שמעון אייזנער, בערלין בראט, לייב ברוך אייזנער, גרונם
קורצבארד, זינדל ליפשיץ, מר און מיטס פוקס און מר און מיטס וויינמאן פאר
די געזאמלטע 15 פונט פאר די קלאבצוקער ארימע יודען אויף פסח.
פרעזענט: ברוך שפערלינג קלאבצוק.

מרים

בת ר' איטשע פאנקאווסקי ז"ל
אשת ר' אברהם מרדכי ז"ל
אין געשטארבען נאך לאנגע און שווערע לייצען.
די לוי'ה איז פארגעקומען מאנטאג, דעם 11 טען אפריל 1938 י. (י' ניסן תרצ"ח).
גלייכצייטיג דריקען מיר אויס א דאנק די אלע, וועלכע האבען זיך בעטייליגט אין דער לוי'ה און אבענענעמען אונזער טייערער
נפטר דעם לעצטען כבוד
די אין טייערען טרויער פערבליבענע
ויהן, טעכטער, שניידס, איידעם, אייניקלעך, אוראייניקלעך און פאמיליע.

שלמה חיים פייגע

וועלכע איז פארגעקומען מיטוואך, דעם 13 אפריל 1938 י. (י"ב ניסן תרצ"ח) ובפרט זי מתפללים פון טאמאשאווער שטיבעל
פאר זייער מענשליכע בעציהונג בעת דער קראנקהייט מיט ה' בעריש וויינבערג בראש פאר זיין ווארימען הסדר. נאך בעזונ-
דער דעם חשובען ד"ר דוד קאמאן פאר זיין מיהפולע און זעהר ערנסטע בעהאנדלונג בעת דער קראנקהייט דריקען אויס
דעם אייניגסטען דאנק
פרו, טעכטער, איידעם, שוועסטער, ברידער און פאמיליע.

Herman Szaja

Fabryca Wyrobów Metalowych i Okularów:
ze szkłem Optycznym, Słonecznych, Auto-
mobilowych, Lotniczych, dla Szwaczy i
Kamieniarzy, Przemysłu, do lamp Kwar-
cowych i t. p.

w Częstochowie,
ul. Garibaldiego 19.

RODZINIE FAJGE

z powodu śmierci ich ukochanego

b. p. OJCA

składają wyrazy szczerego współczucia

Franka i Felka Kozakówne.

Głęboko wzruszone śmiercią

b. p. OJCA

naszej współpracownicy

RENI FAJGE

wyraża szczerze współczucie

Personel p. Kozakówne.

אונזערע פריינד די ברידער פייגע און פאמיליע

צוליעבן טויט פון זייער ברודער און פאטער

שלמה חיים ז"ל

דריקט אויס דעם טייערסטען מיטגעפיהל

מ. קראקויער און פאמיליע.

מיר בעטייליגען זיך אין דער פון דער פאמיליע פייגע

צוליעבן טויט פון זייער מאן און פאטער אונזער שעה

שלמה חיים ז"ל

אין דריקען אויס דעם טייערסטען מיטגעפיהל.

די ארבייטער פון דער פירמע פייגע.

הננו מביעים בצערם הגדול של קרובינו

מרדכי ופרימט סודוביץ

לרגלי מות עליהם רעים ואמם, האשה העדינה

א ר ל ז"ל

והננו שולחים להם דברי תנחומים.

רניה ויוסף שאיא

פרניה ברוין

דעם טייערסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער לאנגעלייגען

מיטגליד ה' מאיר פייגע צוליעבן טויט פון זיין ברודער

שלמה חיים ז"ל

המקום ינחם אותו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

די גבאים, קאמיטעט און מתפללים

פון דער שוהל, אהל יעקב.

מיר דריקען אויס דעם טייערסטען מיטגעפיהל דער פאמיליע פייגע

צוליעבן טויט פון זייער ברודער

שלמה חיים ז"ל

המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

ב. האמאן און פרוי.

דעם טייערסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דער פאמיליע פייגע

צוליעבן טויט פון זייער פאטער און ברודער

שלמה חיים פייגע ז"ל

המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

ב. באטשאן און פרוי

הננו מביעים את השתתפותנו החמה בצערם של משפחת אדרברג

למות עליהם אביהם היקר, הגבאי שלנו

קרונימוס קלמן ז"ל

המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

הגבאים והמתפללים דבית החסידים רדומסק

(אלעז 21).

Panu Mieczysławowi Oderbergowi

z powodu zgonu

OJCA Jego

wyrażają współczucie

Izydorowie Mitz.

צום טויט פון אונזער ג. מיטגליד

יונה דוד יאקובאוויטש ז"ל

דריקען מיר אויס דער פער'תומ'טער פאמיליע אונזער טייערסטען

מיטגעפיהל

ווישער בעקער-צען

אין טשענסטאכאו.

הננו מביעים בזה את רגשי השתתפותנו החמה בצערם של ידידינו

הנכבדים

מר יעקב לעווית ורעיתו ומשפחתם

למות עליהם אמם מרת

מרים לובלינג ז"ל

המקום ינחם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא יוסיפו

לראבה עוד.

חיים וועקסלער ורעיתו.

צוליעב דער פטירה פון אונזער לאנגיעהריגער שכנה

מרים לובלינג ז"ל

דריקען מיר אויס די אין טייערען טרויער פערבליבענע קינדער

אונזער טייערסטען מיטגעפיהל און בייליד

פאמיליע ב. באטשאן

אונזער טייערסטען מיטגעפיהל און בייליד דריקען מיר אויס

דעם ה' יעקב לעווית און פרוי צוליעבן טויט פון זייער

אונפערגעסליכער מוטער

מרים לובלינג ז"ל

המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

פאמיליע גאטסינסקי.

דעם טייערסטען מיטגעפיהל אונזער מיטארייטער ה' פייזש חיינבוים

צוליעבן טויט פון זיין פאטער

אברהם מיכאל ז"ל

דריקען אויס

פאמיליע גאטסינסקי.

„אריזן ללוידי“

סוכנות לנסיעות

ח. פשירובסקי, תל = אביב א"י

רחוב מלך גורג 14.

פרייטאג אנויות אוינגוים ורכבות

תיירות לכל חלקי התבל

סידור ויזות ודרכיות לכל ארצות.

בתים, מגרשים ואדמת משק למכירה.

משה אש

למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים.

דער ערשטער יודישער יום טוב, ווי נאך דאס יודישע פאלק טרעט ארויס אין דער וועלט געשיכטע, איז דער יום טוב פון פרייהייט און וועלטסשטענדיג-קייט — פסח. דער דאזיגער יום טוב איז דער יסוד פון יודישען פאלק אויך אויף דער צוקונפט; אלעס וואס די יידן דען טוען און שאפן איז פערבינדען מיט דער ערשטער בעפרייאונג — זכר לציאת מצרים.

נישט לאנג האט געדויערט די פרייהייט פון יודישען פאלק, דאס יודישע לאנד איז געווארען פערנומען דורך פרעמדע פעלקער, די יודען — פער-טריבען אין גלות: נאך בבל און שפע-טער נאך רומ, געליטען צרות און קנעכטשאפט. דאך אבער, ווען עס האט אנגעהויבן פסח, דער זמן חרות, הא-בען אלע יודען געפירט דעם נאציא-נאלען יום-טוב, נישט קוקענדיג אויף דער געפארה, וואס האט ארום זיי גע-שוועט און זיי האבן ערפולט ג-ט געבאט — למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים, אייביג וואלטו געדע-קען דיין פרייהייט-טאג.

ווי דער זענען אדורך דורות, דאס פאלק ישראל האט זיך געזעצט אין פערשידענע מדינות, מייסטענס אין איי-ראפא, געווארען לאנד-פירער, גע-וואקסען און זיך געמעקערט. די שטעט קינדעריאדער דויערען אבער נישט לאנג, און אויך זיין לייז און פלין איז געוואקסען און זיך געמעקערט; ביטערע צייטען זענען געקומען עס איז ארויס-געגעבען געווארען אין שפאניע א גזירה ארויסצורייסען אלע יודען, און

די היי-יאהריגע פסח-אקציע

נישט קוקענדיג דערויף, וואס די קהלה געמינט זיך אין אנהייב-פריי-ווענליכען קריטישען מאטעריעלען צו-שטאנד צוליב דער לייכטשעצונג פון א סך אינווערע גבירים, וועלכע האבען זיך נישט געאילט בייזשטעיערען מיט זייערע גביות פאר די הונגריגע יודען אויף פסח, האט די קהלה דאך געפיהרט די פסח-אקציע, ערמילענדיג לויטן יכולת קמחא.

טראץ אלע מאטעריעלע שוועריגקיי-טען איז אויך איינגעארבעט געווארען די וועלט-קאן, פון וועלכער עס וועלען אויך בעקומען צוגעשיקט עסען די יודי-שע ארעסטאנטען אין דער ציווילער תפיסה.

דער „צית לחם" האט פערטיילט פראדוקטען פאר איבער 450 פערזענען. די פאראיעס זענען בעשטאנען פון: 4 קילא מוזה, א קילא צוקער, 1/2 קילא פוטער און 1.50 מומן אויף קארטאפעל.

די „עזרה" האט פערטיילט פראדוק-טען פאר 159 פערזענען: צוקער מיט אייער.

דער „טא" האט אויף פסח פער-טיילט 120 אנצוגלעך און העמדלעך, ווי אויך 20 קליידלעך צווישען ארימע קינדער פון די חדרים און שולען. די אקציע ווערט נאך פארטענעצט.

שול-קינדער פאר די נויטבעדער-פטיגע יודען אויף פסח

א שעהנעם ביישפיל האבען בע-וויזען די שילד פון דער שולע אויפ'ן נאמען פון פ. ז. וויינשטאק, וועלכע האבען צוגעפונעמען צווישען זיך א געוויסע סומע געלט און אייגענקייטעס עטליכע מונטען קילא מצות און עס צוטיילט צווישען נויטבעדערשטיגע יודען אויף פסח.

די איינציגסטע צו דער דאזיגער אקציע האבען געגעבען די קינדער-גופא, און עס טאקי באלד אויס-פיהרט.

בעקלייזונג-אקציע אין 1. 7. פוז-קינדערהיים

די פערזענלעכע פון קינדערהיים טיילט אונז מיט, אז א דאנק דער פער-זענליכער מיטה לף פון א שפענדע-ווער לאנדעסמאן פון שיקאגא, איז גע-טעט אדורכגעפיהרט געווארען אן קינדערהיים א טיילונג בעקליידונג, פון וועלכער עס האבען געקענט נאר די נויטבעדערשטיגע קינדער אין א צאל פון 30. די בעקליידונג וואס איז בעשטאנען פון: גראנאטע שערצלעך מיט ווייסע קענערלעך, רייטוועס און שיכלעך האט געהאט א גרויסע בעדיי-טונג און ס'איז אביסל געלינדערט געווארען די אבעריסענקייט פון דעם פלעמענט קינדער.

דער שעהנער טהאט פון דאזיגען געברייטען אמעריקאנער פריינט איז דורך דער פערזענלעכע פון קינדערהיים אבערשאפט געווארען מיט דער גרעס-טער אנדערשטע און דאנקבארקייט. דאס בעווייזט אויך ווענען זיין גוטער בעציהונג צום גורל פון דעם ארימען יודישען קינד אין דער אלטער היים.

אונזער פריינד **מיכאל האגער** אין סאטמאר
צו זיין תנאים מיט פ. ז. צפורה יאמא
א הארציגען מול טוב
מענדיל אש, שמואל פראנק

Hala Ledermanówna Ignacy Taflewicz
Zaślubieni
Częstochowa w kwietniu 1938 Łódź

Z intencji zaślubin p. Hali Ledermanówny
z p. Ignacym Taflewiczem
szczęśliwego współżycia i rodzicom pociechy życzy
Personel i-my L. Lederman

אונזער פריינד ה' ליב לעדערמאן און פרוי צו דער חתונה פון זייער טאכטער **האלא**
מיט ה' איגנאצי טאפלעוויטש א הארציגען מול-טוב און פיעל נחת
דעם יונגען פאר — א גליקליכע צוקונסט הינטען

ישעיהו גראנעק און פאמיליע

א הארציגען מול-טוב און פיעל נחת הינטען מיר די הערשאפט לעדערמאן צו דער חתונה פון זייער טאכטער **האלא** מיט ה' איגנאצי טאפלעוויטש א הארציגען מול-טוב און פיעל נחת
דעם יונגען פאר — א גליקליכע צוקונסט

פאמיליע לאסטמאן

צו דער חתונה פון פ. ז. **האלא לעדערמאן** מיט ה' איגנאצי טאפלעוויטש
א הארציגען מול-טוב און א גליקליכע צוקונסט, די עלטערן פיעל נחת הינטען

פאמיליע שניצער

פיעל נחת און גליק הינטען מיר אונזערע קרובים לייב לעדערמאן און פרוי
צו דער חתונה פון זייער טאכטער **האלא** מיט ה' איגנאצי טאפלעוויטש
דעם יונגען פאר — א גליקליכע בליהענדע צוקונסט
ליפא פירשטענבערג און פאמיליע.

מול-טוב צו דער חתונה פון פ. ז. **האלא לעדערמאן** מיט ה' איגנאצי טאפלעוויטש
די עלטערן פיעל נחת און פרייד הינטען

פאמיליע שווארץ.

אונזער פריינד לייב לעדערמאן און פרוי צו דער חתונה פון זייער ליבע טאכטער **האלא**
מיט ה' איגנאצי טאפלעוויטש א הארציגען מול-טוב און פיעל נחת
דעם יונגען פאר — א גליקליכע צוקונסט

הינטען זיסער לאנגער און פאמיליע

צו דער חתונה פון פ. ז. **האלא לעדערמאן** מיט ה' איגנאצי טאפלעוויטש
אונזערע הארציגעס גליקליכע צוקונסט
די עלטערן מול-טוב און פיעל נחת

אייניק אבראמאווטש, פרוי און פאמיליע

מול-טוב צו דער חתונה פון פ. ז. **האלא לעדערמאן** מיט ה' איגנאצי טאפלעוויטש
די עלטערן א סך נחת און פרייד הינטען

ב. באטשען און פרוי

א גרויסער אויסוואהל פון
העררען-קאפלעוויטשען
פון די מאדערנסע פארבען איז פאסענער
פון די בעסטע בעקאנטע פאבריקען
HÜCKEL DANIELCZYK
S. KRAUSKOPF, I ALEJA 12

World - Radio
Swiat w domu...

Szanowny czytelniku!

Jeśli pragniesz poznać kulturę, obyczaje i języki różnych narodów świata; jeśli pragniesz korzystać z twórców współczesnych ducha ludzkiego — radzimy Ci słuchać audycji radiowych na odbiorniku naszym u znajomych.

Jeśli jednak uważasz, że nie można stale korzystać z uprzejmości znajomych, prosimy słuchać na odbiorniku własnym.

REPREZENTACJA CZŁOWYCH FIRM KRAJOWYCH I ZAGRANICZNYCH:

Hornophon (Wiedeń)
Union (licencja ORION, Budapeszt)
Capello (licencja Ingelen, Wiedeń)
Telefunken
Elektricit
Kosmos

Obsługa fachowa. Porady techniczne bezpłatnie.

Lampy radiowe wszelkich typów
stałe na składzie.

WORLD - RADIO
Inż. Br. Fliegelmani S-ka
N. M. Panny 24, w podwórzu.
tel. 25-75.

פיינערלעשער - זאל
נאך 2 טעג!
אסתר פערעלמאן
מיט איהר אנטאמפל
זונטאג, דעם 17 אפריל 4 נאכמ.
(צו ביליגע פרייען) און 9 אווענד
א מאמעס נקמה
פאנאטאג, 1 טער טאג הוה"מ
4 נאכמ. (צו ביליגע פרייען) און 9 אווענד
אין 3 אקטען מיט
געזאנג און מוזיק
פילעסען-סאטעריקע אין דרוקערי פון ה' באטשען, שבת און יונטאג פון 11 פרייה אין דער קאסע.

ווייז און מצהיר לכבוד פסח!
די בעראטסער פירמע
וויינבראנא" סאטמאר
האט געעפנט אין טשענסטאכאוו אלעס 12
(פראנט - געוועלעך)
א פערקויף פון בעסטע וויינבראנא" אויף ארבע כוסות
אונגארישע, יין-צמקים אויף ארבע כוסות א. א.
די פרייען זענען זעהר צוגעגליכע.
דער פערקויף קומט פאר אונזער דער אויפגיבט פון **שמואל נאלד**

ווייז, מעד לעזט אויפגעקומען!
ווייז, מעד די אלטע עמוסירענדע **ווייז-אין-מעד-פאבריק**
לייביש גאלד נייער מארק 11
מאכט בעקאנט די יודישע בעפעלקערונג אין טשענסטאכאוו, אז זי איז פער-זעהן מיט א גרויסען לאגער פרימא, עכט-ריינע, אונגארישע, טאקא-אין הודיאל-ווייז, ווי אויך עכט כשר'ן ריינעם אונגארישען טרויבען רויט-ווייז פאר צוקער און מאנען פיינדע. אויך צמקים ווייז אויף ארבע כוסות. בעמערקונג: צוליב קריזיס זענען די פרייען זעהר פערפליגט.
ווייז, מעד **בשר לפסח!** **ווייז, מעד**

נור 1.50 פאר א ליטער ווייז אויף ארבע כוסות
די 80 יאהר עקסטרענדע ווייז אין מעד-פאבריק פון דער פירמע „פאדטשאש" אין קראקא מאכט בעקאנט, דאס מיר האבען געעפנט א פאבריק-לאגער פון אונזערע פערשידענע נאטור-ווייז. נען אונזער ווייז, נאטירליכען עסטרייכישען ווייז, זיסען און שטארקען נאך פאר 4 ז. א. ליטער. אויך פרימא ריינע ווייז פאר 1.50 א ליטער.
די פערטעטונג אויף טשענסטאכאוו פון אלע וויינען, טערשידענע סארטען מעד ווי אויך עכטען קראקאווער דעמבאק, מעד העל 18% בעזיט
דער בעוואוסטער ווייז אין מעד פאבריקאנט
י. לענטשנער, גאריפאלרי 15
מיט אכטונג: פירמע „פאדטשאש" פערטערטער יחזן לענטשנער.
בעמערקונג: דעם מעד און ווייז בעקומט מען אויך אין זאלן אין הערנינג-געוועלע פון ה' ב. טשענסטאכאוו. אגראדאחא 1.

די זון שיינט לעבן פסח

(ערצעהלונג)

עס איז שוין געווען א טאג פאר פסח. חנה, אגארימא פלע-הבית, טע אין גאס, וואס האט ערב יום-טוב נעהט ארבייט-ווי זי האט זיך אליין אויסגעצויגן—איבערן קאפ, איז אויפ-געשטאנען גלייך מיט דער זון, אדער, ווי איהר האט זיך שוין געדאכט, די זון איז אויפגעשטאנען גלייך מיט איהר. די זון איז שוין געקומען נישט ווי א גאס, נאך טאקע צו בלייבען. חנה'ן האט זיך געדאכט, אז די זון איז א גוטע שונה און זי קומט איהר נישט נאך העלפן אין איהר ארבייט, נאר אויך, אמת, א שוויגערדיגע, איהר טרייסטען און קרעפטען.

ווען דער פסח'דיגער זון האט חנה געדערט טאקע ווי ווען א לע-בעדיגע וועט.

— די זון האט די שפיין-קאסטען א טריקען-געטון, אז ס'איז א מחיה... — די זון טריקעט די וועט איינס און צוויי...

— גאלדענע, מיין טאכטער — ווענדט זי זיך, שטעהנדיג אלץ אויפ'ן הויף, צו דער טאכטער, דורך דער אפערנער טהיר — טראג ארויס די באנק, וועט די זון עס גלייך אויסטריקענען...

זי טהיט איהר ארבייט, אבער ווער עס געהט פארביי גיט איהר אב דעם ברייטען און פרייטליכען, גוט-מאכענען, איז און איצט אויך קיינעם נישט ביין חלילה, נישט נאך מיט דער יודי-שער שונה, מיט וועלכער זי האט זיך אין מיטען ווינטער פאר עפס א נא-רישקייט איבערגעדערט, נאך אפילו נישט מיט דער שונה די גויע, אט איז ארויס אנטאליע. מיט איהר איז טאקע שווער אויסצוקומען — א ביזוי! זי האט זיך דורכ'ן ווינטער מיט איהר א פאר מאל געקריגט. איצט, זאגט איהר חנה די ערשטע:

— דויען דאָפּר, אנטאליע... און אנטאליע, אליין אויך א דער-ווארימטע פון דער זון, ענטפערט אב ווי זינגענדיג: כאָנאָ... קאלי או וואס פאסכא? (ווען איז ביי אייך, יודען, הייסט עס, פסח...)

און חנה ענטפערט איהר: טשרו דוּע דני (אין צוויי טעג ארום). ווייזט זיך ארויס, אז ביי זיי איז פסח אין דריי טעג ארום...

פערטע שוין חנה ביי אנטאליע: צי זי האט נישט א גוטען ביטעל כריין אויף פסח... זי וועט איהר בעצעהלען. ווייזט זיך ארויס, אז יא... און נישט נאך כריין, אפילו מערעלעך אויף צי-מעס האט זי נאך אויך... זאל כאָנאָ קומען, וועט זי איהר געבען... מען וועט שוין דורכקומען...

— דויען דאָפּר, אנטאליע... און אנטאליע, אליין אויך א דער-ווארימטע פון דער זון, ענטפערט אב ווי זינגענדיג: כאָנאָ... קאלי או וואס פאסכא? (ווען איז ביי אייך, יודען, הייסט עס, פסח...)

און חנה ענטפערט איהר: טשרו דוּע דני (אין צוויי טעג ארום). ווייזט זיך ארויס, אז ביי זיי איז פסח אין דריי טעג ארום...

פערטע שוין חנה ביי אנטאליע: צי זי האט נישט א גוטען ביטעל כריין אויף פסח... זי וועט איהר בעצעהלען. ווייזט זיך ארויס, אז יא... און נישט נאך כריין, אפילו מערעלעך אויף צי-מעס האט זי נאך אויך... זאל כאָנאָ קומען, וועט זי איהר געבען... מען וועט שוין דורכקומען...

— דויען דאָפּר, אנטאליע... און אנטאליע, אליין אויך א דער-ווארימטע פון דער זון, ענטפערט אב ווי זינגענדיג: כאָנאָ... קאלי או וואס פאסכא? (ווען איז ביי אייך, יודען, הייסט עס, פסח...)

און חנה ענטפערט איהר: טשרו דוּע דני (אין צוויי טעג ארום). ווייזט זיך ארויס, אז ביי זיי איז פסח אין דריי טעג ארום...

פערטע שוין חנה ביי אנטאליע: צי זי האט נישט א גוטען ביטעל כריין אויף פסח... זי וועט איהר בעצעהלען. ווייזט זיך ארויס, אז יא... און נישט נאך כריין, אפילו מערעלעך אויף צי-מעס האט זי נאך אויך... זאל כאָנאָ קומען, וועט זי איהר געבען... מען וועט שוין דורכקומען...

— דויען דאָפּר, אנטאליע... און אנטאליע, אליין אויך א דער-ווארימטע פון דער זון, ענטפערט אב ווי זינגענדיג: כאָנאָ... קאלי או וואס פאסכא? (ווען איז ביי אייך, יודען, הייסט עס, פסח...)

און חנה ענטפערט איהר: טשרו דוּע דני (אין צוויי טעג ארום). ווייזט זיך ארויס, אז ביי זיי איז פסח אין דריי טעג ארום...

פערטע שוין חנה ביי אנטאליע: צי זי האט נישט א גוטען ביטעל כריין אויף פסח... זי וועט איהר בעצעהלען. ווייזט זיך ארויס, אז יא... און נישט נאך כריין, אפילו מערעלעך אויף צי-מעס האט זי נאך אויך... זאל כאָנאָ קומען, וועט זי איהר געבען... מען וועט שוין דורכקומען...

— דויען דאָפּר, אנטאליע... און אנטאליע, אליין אויך א דער-ווארימטע פון דער זון, ענטפערט אב ווי זינגענדיג: כאָנאָ... קאלי או וואס פאסכא? (ווען איז ביי אייך, יודען, הייסט עס, פסח...)

און חנה ענטפערט איהר: טשרו דוּע דני (אין צוויי טעג ארום). ווייזט זיך ארויס, אז ביי זיי איז פסח אין דריי טעג ארום...

פון אברהם רייזען

צו דער אלטער קרעמערקע און צו חיימל'ע... אבער איצטער, ווען די זון האט חנה'ן צוויי צושרויפט און זי איז לוי-טער גוטשקייט און פארגעביג — איז ביי איהר די שוויגער ווי א נאָהנטע... נחמ'ס מאמע, איהר מאַנט מאַמע, הייסט עס... איהרע קינדער'ס באַפֿע... פערשטעלט זי איהר פלומרשט דעם וועג, זי, חנה, פערהעלט זי:

— א גוט מאַרגען, שוויגער... וואס איהר זענט נאך אלץ ברוגז... די אלטע לאה, וואס אויך איהר האט די זון דורכגענומען, אפילו דורך די שווערע ווינטערדיגע קליידער און קאפּטאָנעס, מיט וועלכע זי איז נאך געווען צוויי איינגעוויקעלט, ווי א יו-דענע אין די עלטערע יאָהרען — האט שוין אין צוואַ ליכטיגען פריהמאָרגען נישט געקענט זיין צוויי מערבליכערט... חנה, די שווער, וואס איז געשטאנען געגען איהר מיט א ליכטיג ווא-בע-שטראַלע פנים, וואס האט שוין אגב געהאט גענוג קנייטשען, כאָטש חנה איז נאך א יונגע געווען, האט איהר געריהרט דאס האַרץ. עס האבען אַהן דורכגערינגען אי די שטראַלען פון דער זון, אי אסתר'ס שמיכעל'ע האט זי זיך אָנגערופען:

— ווער איז אויף דיר, חלילה, ברוגז איך מיין גאָר, אז דו ביזט אויף מיר ברוגז, ווי דער שטייגער איז א שווער... — די שווער צו דער שוויגער האט קיינמאל גענישט... האט חנה אינגאנ-צען זיך שוין אַרויסגעגעבען מיט איהר פארגעבונג.

— און וואס האט דען די שוויגער צו דער שווער? — האט שוין די אלטע כמעט ווי געשמיכעלט, און די קניי-טשען צורום איהרע ליפּען זענען נאך דערפון טיפער געווארען.

— אט דאָס טענה איך דאָך-איז שוין חנה אין גאנצען גוט-פריינד גע-וואָרען... און שווער און שוויגער האבען זיך צורערט, ווי טאכטער און מוטער, און איבער זיי און צווישען זיי און אַרום זיי האט די זון, ווי א שלום-מאָדערן, געליכטען, געשיינט און געווארימט... ביז די אלטע לאה האט זיך שוין נישט געקענט בעהערשען און האט אַרויסגעדרוט, ווי פאר אַנאָיגענעם מענשען:

— געהערט אביסעל... איך האב מ'ך צוויי אָנגעפלאַצט... איך האב גאָר נישט געוואוסט, אז ס'איז שוין צוויי וואָרעס... זי זון איז דאך היינט נאך א דערקויפּעניש... — טאקע צופילע, שוויגער לעבען-האט חנה, א נעריהרשע פון דער שווי-גער'ס עלטער, מיט אנטיל געזאגט-ווערט אויסגעארבייט אויסשליסליך דורך יודישע שוטמער, ווערט די אר-בייט פערערעכענט אלס די בעסטע, וואס שטענשאכטאוי גיט ארויס, אָנאָר ערשטקלאַסיגע פירמעס קויפּען איין זיך און פערקויפּען זיי אונזערע פאַנישע אלס שייך, וועלכע זאָלען פלומירשט אויסגעארבייט ווערען פון די פאַטערנירשע נישט-יודישע שוטמער. די דאָווער יודישע שייך-פאַבריק, אין וועלכער עס זענען געשטעמטע פלויז יודישע שוטמער, געפינט זיך אויפ'ן נייגעם מאַרק 2 און געהער צו די שותפים מונאָוויטש און ליפשיץ.

ווי כ'האב זיך דערוואוסט געפינען זיך שוין היינט אין אונזער שטאט עטליכע יודישע שייך-פאַבריקען, די ערשטע אָפּער, וואס גיט ארויס ערשט-קלאַסיגע ארבייט, איז די אויבענדער-מאנטע פירמע.

מיט א געוויסער סאַטשפּאַקציע שרייב איך אויף די דאָווער שורות און מאַך אויפּגעקוקט אינזערע שורות, אז ס'וואָלט שוין צייט געווען זיי זא-לען וויסען, אז אויב זיי ווילען דוקא האבען עלעגאנטע שייך, קענען זיי עס אויך געפינען אין די פאַבריקען פון די יודישע אונטערנעהמער.

אויך ער שעהמט זיך... בעת די פיקטען האבען אויסגע-זינגען זייערע "יודישע" תהלות ותשב-חות, האב איך זיך געשעהמט צו גען אין גאס, כ'האב זיך געשעהמט וואס לעיני השמש ווערט פערשוועכט דער נאמען מענטש, דער צלם אלקים, און נאך מעהר האב איך זיך געשעהמט דערפאר, ווייל ס'געפינט זיך נישט קיינער, וועלכער זאל פראַטעסטירען

ווערט אויסגעארבייט אויסשליסליך דורך יודישע שוטמער, ווערט די אר-בייט פערערעכענט אלס די בעסטע, וואס שטענשאכטאוי גיט ארויס, אָנאָר ערשטקלאַסיגע פירמעס קויפּען איין זיך און פערקויפּען זיי אונזערע פאַנישע אלס שייך, וועלכע זאָלען פלומירשט אויסגעארבייט ווערען פון די פאַטערנירשע נישט-יודישע שוטמער. די דאָווער יודישע שייך-פאַבריק, אין וועלכער עס זענען געשטעמטע פלויז יודישע שוטמער, געפינט זיך אויפ'ן נייגעם מאַרק 2 און געהער צו די שותפים מונאָוויטש און ליפשיץ.

ווי כ'האב זיך דערוואוסט געפינען זיך שוין היינט אין אונזער שטאט עטליכע יודישע שייך-פאַבריקען, די ערשטע אָפּער, וואס גיט ארויס ערשט-קלאַסיגע ארבייט, איז די אויבענדער-מאנטע פירמע.

מיט א געוויסער סאַטשפּאַקציע שרייב איך אויף די דאָווער שורות און מאַך אויפּגעקוקט אינזערע שורות, אז ס'וואָלט שוין צייט געווען זיי זא-לען וויסען, אז אויב זיי ווילען דוקא האבען עלעגאנטע שייך, קענען זיי עס אויך געפינען אין די פאַבריקען פון די יודישע אונטערנעהמער.

אויך ער שעהמט זיך... בעת די פיקטען האבען אויסגע-זינגען זייערע "יודישע" תהלות ותשב-חות, האב איך זיך געשעהמט צו גען אין גאס, כ'האב זיך געשעהמט וואס לעיני השמש ווערט פערשוועכט דער נאמען מענטש, דער צלם אלקים, און נאך מעהר האב איך זיך געשעהמט דערפאר, ווייל ס'געפינט זיך נישט קיינער, וועלכער זאל פראַטעסטירען

ווערט אויסגעארבייט אויסשליסליך דורך יודישע שוטמער, ווערט די אר-בייט פערערעכענט אלס די בעסטע, וואס שטענשאכטאוי גיט ארויס, אָנאָר ערשטקלאַסיגע פירמעס קויפּען איין זיך און פערקויפּען זיי אונזערע פאַנישע אלס שייך, וועלכע זאָלען פלומירשט אויסגעארבייט ווערען פון די פאַטערנירשע נישט-יודישע שוטמער. די דאָווער יודישע שייך-פאַבריק, אין וועלכער עס זענען געשטעמטע פלויז יודישע שוטמער, געפינט זיך אויפ'ן נייגעם מאַרק 2 און געהער צו די שותפים מונאָוויטש און ליפשיץ.

ווי כ'האב זיך דערוואוסט געפינען זיך שוין היינט אין אונזער שטאט עטליכע יודישע שייך-פאַבריקען, די ערשטע אָפּער, וואס גיט ארויס ערשט-קלאַסיגע ארבייט, איז די אויבענדער-מאנטע פירמע.

מיט א געוויסער סאַטשפּאַקציע שרייב איך אויף די דאָווער שורות און מאַך אויפּגעקוקט אינזערע שורות, אז ס'וואָלט שוין צייט געווען זיי זא-לען וויסען, אז אויב זיי ווילען דוקא האבען עלעגאנטע שייך, קענען זיי עס אויך געפינען אין די פאַבריקען פון די יודישע אונטערנעהמער.

אויך ער שעהמט זיך... בעת די פיקטען האבען אויסגע-זינגען זייערע "יודישע" תהלות ותשב-חות, האב איך זיך געשעהמט צו גען אין גאס, כ'האב זיך געשעהמט וואס לעיני השמש ווערט פערשוועכט דער נאמען מענטש, דער צלם אלקים, און נאך מעהר האב איך זיך געשעהמט דערפאר, ווייל ס'געפינט זיך נישט קיינער, וועלכער זאל פראַטעסטירען

ווערט אויסגעארבייט אויסשליסליך דורך יודישע שוטמער, ווערט די אר-בייט פערערעכענט אלס די בעסטע, וואס שטענשאכטאוי גיט ארויס, אָנאָר ערשטקלאַסיגע פירמעס קויפּען איין זיך און פערקויפּען זיי אונזערע פאַנישע אלס שייך, וועלכע זאָלען פלומירשט אויסגעארבייט ווערען פון די פאַטערנירשע נישט-יודישע שוטמער. די דאָווער יודישע שייך-פאַבריק, אין וועלכער עס זענען געשטעמטע פלויז יודישע שוטמער, געפינט זיך אויפ'ן נייגעם מאַרק 2 און געהער צו די שותפים מונאָוויטש און ליפשיץ.

געהט צוריק און וואַרט אַראָפּ עפעס פון זיך, כאָטש די שווערע פאַטשילע... — נו, ווער האט צייט? איך מוז נאָך איבערפלייטען דעם אלטען... יע-נער מוז שוין דאַרטען אויסקוקען די אויגען... ער האט נאָך נישט געדא-ווענדט... און איך אליין האָב נאָך אר-בייט גענוג...

האט איהר שוין חנה צוגעזאגט, אז זי וועט איהר העלפּען. און די שוויגער איז אָוועקגעגאנגען מיט זיכערע טריט.

און חנה'ן האט זיך געדאכט, אז זי שמיכעלט. אז ס'איז ארויס נחמן אויפ'ן הויף, האט חנה איהם אָנגעזאָגט די שמחה: — ווייסט, נחמן, איך האָב זיך דאָך איבערגעגעבען מיט דער מאַמען דיי-נער... זי איז געווען גוט ווי אויף מאַרגען נאָך אונזער חתונה.. איך האָב איהר צוגעזאגט נאָך עפעס העל-פען...

און נחמן, וועמען ס'האָט נאָך אויס-געפעהלט אַביסעל געלד צו פערענדי-גען דעם פסח, האט שטעהנדיג אויפ'ן הויף, אַרומגענומען פון אלע פיער זיי-טען פון דער שיינענדיגער זון, רחבות-דיג געשמייכלט און זיך אָנגערופען: — ס'פעהלט נאָך עפעס אויף יום טוב... נאך איך וועל שוין צוגעהן צום קראָם... דער טאָג איז דאָך היינט א וואונדער... איך וועל טאקע באַרגען ביי דער מאַמען עטליכע...

— זי וועט געוויס באַרגען... מונ-טערט איהם חנה-געה צו... די זון איז עפעס היינט אזא שיינענדיגע... געה טאקע צו צו איהר, צו דער מא-מען.

און אז נחמן איז שוין געווען אַראָפּ-געגאנגען פון הויף האט חנה זיך גע-נומען צו דער ארבייט. זי איז געווען זיכער, אז די ארבייט וועט זי אַבטון נאָך פריהער, ווי זי האט אויסגערע-כענט.

אז צו וואָס זי נעמט זיך-העלפט איהר די זון, זי זאגט עס נישט, זי פיהלט אָפּער אז די זון, נישט נאָר זי שפאַרט איהר איין ארבייט, נאָר זי העלפט טאקע צו...

און אויב צווי וועט זי שוין, חנה אליין, נאָך קענען העלפּען דער שווי-גער... די זון וועט נישט אָוועק ביז פאַרזאכט... און מאַרגען פריה וועט, מירזישעם, ווידער זיין שעהן. די זון וועט ווידער העלפּען...

זי ווערט טשעקאָווע, צי וועט נחמן ברענגען אַביסעל געלד, וואָס ער איז געגאנגען באַרגען ביי דער מאַמען... דאָס שטערט איהר אַביסעל אין דער ארבייט... מען דאַרף נאָך טאקע הא-בען... זי רעכענט נאָך מאַרגען, ערב יום טוב, עפעס צוקויפּען נויטיגע זא-כען...

און ביז נחמן קומט צוריק איז זי גשנען דער דאָווער וואָקאָנאַציע. געהענדיג אַמאָל אין גאס, בעגענען איך מיין אַנאָלעטען פּושיאַטשעל, א פּוילישען ארבייטער, וועלכען איך גע-דענק נאָך פון יענע יאָהרען בעת ער האט געקעמפט פאַר פּוילענס אונגא-הענגיקייט. לכתחילה, האָב איך איהם געוואָלט אויסמיידען, ווייל אויך פאַר איהם האָב איך זיך געשעהמט, נאָר באַלד שטעלט ער מיך אָב און פרעגט מיך אויס, אאס מען הערט, וואס מען מאכט, א וואָרט פאַר וואָרט, ביז מיר זענען ארויסגעקומען אויף דעם מי-אויקייט, וואס שפּילט זיך דאָס אין גאס און כ'האָב איהם אָפּען געזאגט, אז איך שעהם זיך, אז מיין פנים פלאָמט פאַר בושע, אזוי איז עס-ענטפערט מיר מיין בעקאנטער קריסט-אויך איך שעהם זיך, זעהנדיג וואס דא איז געווארען.

דעם אמת זאגענדיג, איז מיר אַבי-סעל לייכטער געווארען אויפ'ן אַר-צען, זעהנדיג אז נישט איך אליין שעהם זיך, נאך אן אויך ער, קריסטליכער פריינד, שעהמט זיך...

נישט-ערליכע קאָנקרענען מיר האבען שטענדיג געטאָדעלט די נישט-ערליכע קאָנקרענען און דעסטא-מעהר מוז מען דערויף אויפמערקזאם מאכען אין דער איצטיגער צייט, ווען דער חלף ליגט אויפ'ן האַלז פון די יודישע סוחרים.

איך וועל קיין נאמען נישט דער-מאנען, ס'וועט נאך זיין גענוג, אז איך וועל אנווייזען, אז דאס איז גע-שעהן אין דער שרייב-געציג-בראַנזשע. קאָנקרענען איז ערליכע, ווען מען בענוצט אָפּער נישט-אנשטענדיגע

שריט, איז עס געמיין, און דאס טאקי טהוט א סוחר פון דער אויבענדער-מאנטער בראַנזשע. ס'פיהרט זיך אין דער בראַנזשע, אז טאמער פעהלט אויס ביי א סוחר אַנ-אַרטיקלעל באַרגט ער עס דערווייל אויס ביי א צווייטען סוחר. מאַכט זיך א מעשה, א סוחר שיקט זיין יונגעל צום צווייטען סוחר נאך אַנאָרטיקלעל, נעמט דער צווייטער סוחר דאס יונגעל אין אַז זייט און זאָגט איהם, אז אויב ער וועט איהם ברענגען די רעכענונגען, וואָס זיין בעל-הבית שטעלט אויס פאַר די קינדען, וועט ער איהם פאַר יעדען רעכענונג געבען א זלאָטי מיט א מתנה.

דאן האט ער דעם יונגעל געמאכט פאַרוארשען, פאַרוואָס ער איז נישט איינגעשריבען אין דער קראַנקען-קאָסע אז'ו. און גאָקשען און געשעהן אזא פאַל, אז דער צווייטער סוחר, געוואויר ווערענדיג וואס פארא רעכענונגען דער ערשטער סוחר האט אויסגעשטעלט פאַר די קינדען, האט ער באַלד אָפּערירט דעמועלען קונדע, פאַר דער זעלבער סתורה א נידריגערען פרייז.

שפעטער האָט זיך די זאך אַרויסגע-וויזען און אויף די אלע, וועלכע האָבען דאס געהערט, האט עס געמאכט א שלעכטען איינדרוק. גענוג, אז מיר ווערען פערפלאַגט און געיאָגט פון דער "אָוועסע" פאַלי-טיק, אָפּער אז אייגענע ברידער זאָלען זיך אויך בענוצען מיט אַזעלכע העס-ליכע הינטערפּוילעלעך, דאס איז מעהר ווי נישט-אנשטענדיג.

מיר ווילען נישט אָנרופען דאָס קינד ביים ריכטיגען נאָמען, נאָר מיר בעצייכענען עס אונטער'ן קעפּלי: נישט-ערליכע קאָנקרענען. טעם

פול מיט האַפּנונג... דערווייל פערערדעט זי זיך מיט א שונה, וואס איז געקומען פרעגען ביי איהר, חנה'ן, צי האט זי נישט אַמאָל א פסח'דיגע שטויסעל...

חנה דערפיהלט זיך אַביסעל געפא-לען ביי זיך, וואס זי האט עס נישט און א שטויסעל מוז זי אליין באַרגען און טאקע ביי דער שוויגער... דער-צעהלט זי שוין דער שונה, אז זי איז מיט דער שוויגער געווארען גוטע פריינד.

— און הערט איהר, פערענדיגט זי, אין גאנצען א שטראַלענדיגע פון דער זון-זי איז א גוטע... און עס קומט ביי איהר גאָר אויס, אז קיין שלעכטע מענשען זענען נאָר נישטאָ...

און די שונה, אליין א דורכגענו-מענע, נאָכ'ן שווערען ווינטער, פון דער זון, איז מודה: — איך זאָג אויך טאקע, חנה, אז קיין שלעכטע מענשען זענען נאָר נישטאָ אויף דער וועלט... עס זאָל זיין נאָר פריעהליך אויפ'ן האַרצען...

און בעקומענדיג פון חנה'ן די פער-זיכערונג, אז זי וועט איהר לייזען די שטויסעל, וואס זי אליין וועט געהט די שונה ביי דער שוויגער, געהט די שונה אָוועק א דערוואַרימטע אי פון דער זון, אי פון חנה'ס גוטשקייט.

און אָט קומט נחמן אליין... ער רויכערט א פאַרראָס... נישט קיין צו-נוישטדערהעטען, נאָר א פערטיגען, וואָס מען קויפט. דאָס האָט ער קענטני-גענומען ביי דער מאַמען אין קראָם... זי האט אויך פאַרדאָסען צו פערקוי-פען... פערשטעהט שוין חנה, אז ער האט געקריגען אַביסעל געלד אויך.

און טאקע געקריגען, און נאָך מעהר ווי זיך געריכט. — וועסטו טאקע קויפּען-זאגט חנה —א ניי היטעל אויף יום טוב... — ניין... מיין היטעל איז נאָך נישט-קשה... ענטפערט נחמן-מיר פעהלט נאָך א פּעקלעל טיי אויף יום טוב, און א פלעשעלע שליוואָוויץ. טאָמער קומט ווער-מכבד צו זיין...

זעהט שוין חנה, אז נחמן איז אַנ-אויסברענגער... אָפּער זי וויל איהם נישט שטערען... שליוואָוויץ איז א מאַנספילשער ענין, זי טרינקט עס נישט... איהר פערדרעהט זיך דער קאָפּ, ווען זי טרינקט אַב אַביסעל פון ערשטען פּוּס אליין. און זי איז אוראי מסכים...

און זי נעהמט זיך מיט מעהר חשק צו דער יום טוב'דיגער ארבייט-ווא-שען אין שיערען. און די זון העלפט איהר שוין צו... די זעלביגע זון, וואס האט שלום געמאכט איהר מיט דער שוויגער, מיט דער שונה און מיט דער גויע אַנטא

Częstochowski Skład Śrub i Narzędzi

Izydor Wasserman

wł. CH. M. WASSERMAN

N. M. Panny 2. Tel. 16-66 P. K. O. 146037 i 303841.

Przedstawiciel firmy: A. B. Slipmaterial, Västerrik Szwecja

Tarcze szlifierskie, szmergiel w proszku, tarcze filcowe, Narzędzia

Wierła ze stali szybkoobrotowej, Piły gatrowe, Noże do heblarek

Pakunki do przegrzanej pary i wody.

Przedstawicielstwo szwedzkich pil gatrowych, cyrkularnych i taśmowych.

Zakłady Ceramiczne „Anna”

D. S. ZANDBERG W LISIENCU

obok Częstochowy

Kantor: Częstochowa, Al. Kościuszki 21. Tel. 17-49.

poleca cegłę maszynową
po cenach przystępnych.

TOWARZYSTWO CZĘSTOCHOWSKIEJ FABRYKI WYROBÓW DRZEWNYCH

„STRUG” sp. z ogr. odp.

w Częstochowie

Olsztyńska 1. Telef.: 24-06 i 24-61

poleca jako specjalność: **posadzkę dębową**
w gwarantowanej jakości oraz wszelkie masowe
wyroby drzewno - tokarskie i stolarskie.

TKALNIA i APRETURA JUTY, LNU i KONOPI

„KOJULEN” sp. z ogr. odp.

Częstochowa, Warszawska 113-115. Telef. 18-21

Produkuje:

TKANINY LNIANE: ręcznikowe, obrusowe
szare do haftowania i kremowe, maglowniki,
drylichy oraz leżakowe.Płótno usztywnione, krawieckie: jutowe i lniane.
TAŚMY TAPICERSKIE: lniane i jutowe
TKANINY do CEŁÓW PRZEMYSŁOWYCH

Skład sukna i kortów

„SUKNOPOL” Aleja 35poleca na sezon wiosenny nowości sezonowe z materiałów damskich i męskich
z najwykwintniejszych fabryk bielskich i tomaszowskich po b. niskich cenach.

Spółdzielczy

Bank Kupiecki

z ogr. odp.

w Częstochowie, I-a Aleja № 5.

Telefon 16-49.

Członkowie Banku Kupieckiego w Częstochowie

Naczelnik: Józef Kozłowski

Prezes: Józef Kozłowski

Wiceprezes: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Kasjer: Józef Kozłowski

Częstochowska Fabryka Papierów Kolorowych

Wydawnia zeszytów szkolnych i wyrobów papierowych

Hurtownia papieru i materiałów piśmiennych

p. f. „Express” wł. Ch. Hirsberg

Częstochowa, Katedralna 3-5.

Telefony: 11-22 i 25-10.

אלע האבן זיך איבערצייגט,

אז די רעפארטאזש און בילדונגס קוועלע

דער שטעטער אויסוואהל פון די מאדערנסטע סחורות

דער גרעסטער אויסוואהל פון אויסשטייער

זייענדיג און וואל-ווארען

אין גאר צו בעקומען

אין דער בעוואוסטער רעפארטאזש פירמע

M. DYKIERMAN

ul. Berka Joselewicza № 12.

Telefon 12-18.

קומט און איבערצייגט איין!

SKŁAD MATERJAŁÓW APTECZNYCH

B-CIA PRASZKIEWICZ

CZĘSTOCHOWA

Stary Rynek 21. — Telefon 15-58.

Samuel Katz

Pracownia ubiorów damskich i futer

CZĘSTOCHOWA,

II-ga Aleja № 20. — Telefon 22-12.

Poleca swoją wykwintną robotę
NA SEZON WIOSENNO-LETNI.

Częstochowska Fabryka Parowa

listew, ram i luster

A. LEWKOWICZ

CZĘSTOCHOWA

UL. WILSONA № 20—22.

Pracownia ubiorów męskich

SZAJA GRANEK

CZĘSTOCHOWA ALEJA 20

עמפעלעט זיך דער געזעהטער קונדשעפט צום ווערן סעזאן.

סאָלדע און רעפארטאזש בעהאנדלונג.

בעדעקט די ארבעט: ש. גראנעק, אלע 20.

Biuro pisania podań

Franciszka Francuza

Częstochowa, Śląska 6.

parter, front.

WIENER, NIEMIROWSKI i BAUM

Częstochowa, Aleja 32 — Tel. 13-09.

SKŁAD ODLEWÓW ŻELAZNYCH,
SUROWYCH i EMALJOWANYCHjakoto: płyty i ruszta kuchenne, szyby, fajerki, buksy,
piecyki, kuchenki, drzwiczki kuchenne i hermetyczne,
kociołki do wody, rury i części zlewowe, wazy, miski
zlewowe i klozetowe, syfony, podstawy do pieców kąpielowych,
garnki surowe i emal., odlew sieczkarniany i piłgowy,
jakoteż wszelkiego rodzaju inne odlewy.Żelazka do prasowania oraz wszelkie
przybory klozetowe i kąpielowe.

Fabryka

Wyrobow Celluloidowych

oraz Guzików i klamer Galalitowych

S.Ch. Epstein

Częstochowa

Jaskrowska 15—17.

Telefon 14-66.

Obuwie i Pończochy „Del-Ka”

Bielizna męska „Opus”

i krawaty „Feniks”

poleca

F. PRAPORT

ALEJA 8.

FABRYKA WÓD GAZOWYCH

„ZDROWIE”

A. ROTBART

Częstochowa, Rynek Warszawski 7-8

Telefon 18-56.

עמפעלעט דער געזעהטער קונדשעפט די בעסטע

אראנשטאדע, לעמאניאדע

און אנדערע אויסארייטונגען.

Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe

„JAKÓB GUTMAN” Spółka Akcyjna
Oddział w Częstochowie, Piłsudskiego 35.

Telefon 11-21.

Poleca ze składu:

Żelazo handlowe, przemysłowe i budowlane
belki żelazne (tregry)
blachę i bednarę.**Odlewnia „Wulkan”** spółka z o. o.

w Częstochowie, ul. Tartakowa № 31—37. Telefon 13-93.

WYKONUJE wszelkie odlewy lano kute i żeliwne pierwszorzędnej jakości w stanie obrobionym i nie-obrobionym wg. dostarczonych modeli, wzorów lub szkiców.

SPECJALNOŚĆ: z działu odlewów lano-kutych — części do rowerów, maszyn rolniczych i wyżymaczek, z działu odlewów żeliwnych — rury kanalizacyjne i kształtki oraz dla celów przemysł.

Codziennie odlew.

Stale na składzie wiertarki szybkoobrotowe, stołowe i kolumnowe.

marka ochr. „Kon-Kon”

Fabryka wózków dziecięcych i łyżew

KONGRECKI i KON, Częstochowa

Dąbrowskiego 44-46.

Konto w P. K. O. № 63.746.

Telefon № 20-19.

Adr. teleg.: „KON-KON”.

Fabryka Wyrobów Metalowych

„METROS” Sp. Akc.

dawniej M. Rosenstein

Częstochowa, Berka Joselewicza 3.

Telefon 15-50.

Biuro Ekspedycyjne

„CZĘSTOCHOWSKA SPÓŁKA”

CZĘSTOCHOWA, PIŁSUDSKIEGO 13-15.

Telefon 18-84.

„HENRYKÓW”

Telefon 18-81.

Sp. z ogr. odp.

Skrz. poczt. 125.

Fabryka Płynnego
Kwasu Węglanowego

poleca swoje wyroby

CZĘSTOCHOWA
STRAŻACKA № 28.

ZAKŁADY PRZEMYSŁU METALOWEGO

I. ALTMAN

CZĘSTOCHOWA, Warszawska 67, telefon 16-51.

Oddział fabryczny ul. Mała 7, telefon 20-52.

POLECA SVOJE WYROBY.

Fabryka Noży i Nożyczek

Natan Działoszyński

Częstochowa, Al. Kościuszki 12.

Telefon 24-54.

Fabryka Okuć Budowlanych

Horowicz i S-ka

ul. Krótka 25-27.

Telefon 11-93.

Częstochowa.

אכטונג!

די ביליגסטע הורט און דעטייל איינקויפס-קוועלע

פאר טשענסטאכאון און דער פראווינץ

פון פאקאסט, פארבעז און לאקירעז

פון ערשטקלאסיגע פירמעס

שעלאק, בראנז, פענוועל, צעמענט, גיפס און

איז נאך אין דער פירמע, וועלכע עקזיסטירט פון 1900 י.

B. HOFFMAN, CZĘSTOCHOWA

Stary Rynek 31. Telefon 21-31.

Aleja 2. Telefon 14-27.

אכטונג!

M. Ruziewicz

Częstochowa

Berka Joselewicza 2

Telefon 22-31.

נייה = מאשינעז

אויך פאר בעלי-מלאכות

און ראוערעז

די ביליגסטע קוועלע.

Lewkowicz i Bergman

Częstochowa, Sobieskiego 30.

Telefon 13-95.

PRODUKTY SMOŁOWCOWE
NAFTALINA PAPA DACHOWA

Rok założenia 1895.

Fabryka Wyrobów Celluloidowych

Berkowicz, Spitz i Kinstlicher

Częstochowa, Pułaskiego 1-7.

Telefon 18-86.

Fabryka narzędzi przemysłowych

B-cia Landau, Częstochowa

Krótka 12. Telefon 18-91.

Produkuję:

maszynki do mięsa, wyżymaczki i łyżwy

מ. י. אפר

די קמחא-אקציע פון דער טשענסטא- באווער קהלה אין יאהר 1843

(א בלעטל געשיכטע)

לענגע יאָהרען איז געווען א מנהג אין דער היגער קהלה, אז גלייך נאך פורים איז געמאכט געווארען אין בית המדרש א ליציטאציע אויף דעם יום טוב'דיגען מעהל און וועלכער מעהלער ס'האט געלאזט ביליגער, איז איהם איבערגעגעבן געווארען דער צושטעל פון פסח'דיג מעהל פאר דער היגער יידישער בעפעלקערונג - געגען א קויצע, אז דאס מעהל וועט געליפערט ווערען צום בעשטימעטן פרייז און די געהעריגע צייט. אין געגענמאל געהט די קויצע אויף קיום היזק.

אין יאהר 1843 איז דאס יום'דיגע מעהל פערדיגען געווארען צום מעהל פאר דער היגער קהלה, אז גלייך נאך פורים איז געמאכט געווארען אין בית המדרש א ליציטאציע אויף דעם יום טוב'דיגען מעהל און וועלכער מעהלער ס'האט געלאזט ביליגער, איז איהם איבערגעגעבן געווארען דער צושטעל פון פסח'דיג מעהל פאר דער היגער יידישער בעפעלקערונג - געגען א קויצע, אז דאס מעהל וועט געליפערט ווערען צום בעשטימעטן פרייז און די געהעריגע צייט. אין געגענמאל געהט די קויצע אויף קיום היזק.

Nowoczesny Dom Mody
U. LIBROWICZ i S-ka
Częstochowa, P. Marji 16. Tel. 10-41.
poleca na sezon letni
wielki wybór ostatnich nowości na płaszcze i kostjomy
pierwszorzędných fabryk bielskich.
CENY NISKIE.

PUNKTUALNIE i SOLIDNIE
ZAŁATWIA TRANSPORTY
„LLOYD KRAJOWY”
PIŁSUDSKIEGO 39.
TELEFON Nr. 24-66.
Własne samochody ciężarowe.

ELEGANCKI PAN

dba o dobry krój ubrania

Pierwszorzędný Parýski
Zakład Krawiecki
„TRÉS-CHIC”
M. ROZENBLUM
N. Marii Panny 33. Tel. 11-87
poleca na sezon wiosenno-letni swoją pierwszorzędną robotę oraz materiały krajowe i angielskie najnowszych desenii, Modele najnowszych domów parýskich i angielskich.

נישט אויסגעצאָהלט ווערען, ביז יעדער געליטענער וועט צוריק בעקומען זיין שאַדען, היינטזעליך די אַרימעלייט; אויב עס וועט א רעשט בלייבען פון דעם געלד, איבערצוגעבען עס די גבאים פון יודישען שפיטאל (הקרש).

גלייכצייטיג מאכט דער מאַגיסטראַט א שטרענגען פאַרוואָרף די אויבער-דערמאָנטע דאָזיגעס פאַר נישט אויס-פיהרען ווי געהעריג די פערזענלעכע פון דער מאַכט און וואָרענט זיי אויף להבא נישט צו מאַכען מעהר קיין קהלה-ליציטאציע אָהן אַ פערזענלעכער און הסכמה פון מאַגיסטראַט.

אָזוי אָבער ווי די קויצע איז שוין געווען צוריקגעצאָהלט דעם אונסער-נעהמער, האָבען די ראשי קהלה גע-מוזט פון ווער איינגעפער קעשענע איי-געהלען די 250 גילדען.

די קהלה האט צוילעב דעם כאָס פון שוואַרצען מעהל און מאַנעל פון מצות, נישט געהאַט קיין קמחא. די חב"ה קדישא, וועלכע איז צו יענער צייט געווען די רייכסטע אינסטיטוציע אין אונזער שטאָט און איהר גבאי איז געווען דער זעלבער ראש קהלה גיטען לאַנדוי, האָט פערטיילט די אַרי-מעלייט עטליכע הונדערט גילדען פון איהר רעזערוו, און דעריבער האט די קהלה געקענט ענטפערן דעם מאַגיסט-ראַט, אָז עס האָט זיך קיינער נישט גע-מערקט צו איהר וועגען צוריקצאָהלען וועלכען ס'איז פערלאָסט פאַר מצות, און די גאנצע קויצע פון 250 גילדען איז בעשטימט געוואָרען פאַר'ן קדיש אויפ'ן גאָמען פון דער חברה קדישא.

זייט דאמאלס האט די קהלה אָבער-שפּאַט גענצליך די ליציטאציעס אויף יום טוב'דיג מעהל און איינגעפיהרט דאס זאמלען פון קמחא ביי די היגע בעלי בתים. ביז'ן יאהר 1871, ווען עס איז געוואָרען דאָזיגער דער גביר ישכר בער קאהן, אייגענטימער פון דער הי-גער ערשטער מעכאנישער מיהל, וועל-כער האט צוגעשטעלט דער קהלה דאס יום'דיגע מעהל און דעריבער פערטייערט עס מיט 1 רובל אויף קמחא פאר די היגע אַרימעלייט ערשט אין די שפעטערדיגע יאָהרען איז ווידער איינגעפיהרט געוואָרען דער מנהג פון זאמלען קמחא צווישען דער היגער יודישער בעפעלקערונג.

זענען דאָדורף געבליבען אָהן מצות אויף פסח.

א גרופע יודען האבען זיך דעריבער געווענדעט צום מאַגיסטראַט מיט אַנ-אָנקלאַגע אויף דער קהלה, אז זיי זע-נען געצוואונגען צו קויפען מצות אין דער פרעמד וואָס איז זיי גורם א גרוי-סען שאַדען.

אין א ברית, מיט וועלכען דער מאַגיסטראַט האט זיך געוואָנדען צו די קהלה-דאָזיגעס גרשון לאַנדא, אשר גינזבערג און יצחק ווינער, אונטער'ן נומער 857 איז זיי מיטגעטיילט גע-וואָרען וועגען דער אָנקלאַגע פון דער דערמאנטער יודישער גרופע און גלייכ-צייטיג איז אָנגעוויזען געוואָרען, אז לויט דער אונטערזוכונג, וואס איז אָדורכגעפיהרט געוואָרען דורך א ספע-ציעלער מאַגיסטראַט קאמיסיע, זענען די מצות פון אזא סאָרט מעהל, וואס איז נישט מגולל צום עסען, דער מאַגיסט-ראַט פּרעסע דעריבער די קהלה, מיט וועלכע רעכט זיי האבען געמאכט א ליציטאציע אויף מעהל-צושטעלונג אָהן דער הסכמה פון מאַגיסטראַט און אָהן דער אנוצונעהייט פון זיינס א פאַר-שטעהער און אויך פאַרוואָס איז די קויצע נישט אריינגעטראָגען געוואָרען אין דער שטאָט-קאָסע, וואו עס גע-נען זיך אלע קהלה-געלדער, צום סוף איז פערזענלעכע געוואָרען, אז דאס געלד, וואס דער דויערשאַווע האט בעלענט אלס קויצע, זאָל במשך פון 24 שעה אריינגעטראָגען ווערען אין דער שטאָט-קאָסע צו דער דיספּאָזיציע פון דער קהלה; פאַרוואָס זענען געצווינגען געווען צוליב דעם מאַנעל פון מעהל צו קויפען מצות אין דער פרעמד, ווי אויך דעם הויך פון שאַדען, וואס זיי האבען דאָדורף געהאַט, און אז אויב די קהלה איז נאָך שולדיג דעם אונ-טערזעהמער פאר מעהל, זאָל איהם

מיינ הגדה של פסח.

פערזענלעכע געוואָרען? מה נשתנה - שטעה, וואס פרענסטו קש'ות, איבריגעס, אויב דו האָסט א הנאה פון פרענסען, ס'ע טהי עס געזונ-טערהייט, ס'וועט דיר סיי ווי סיי קיי-נער נישט ענטפערען. צוריקגעשטעלט, איז נאָר נישט נוי-טיג קיין ענטפער אויך, ווייל עבדים היינו.

מיר זענען טאָקי אמאל געווען קנעכט ביי פרעה'ן, אויך האבען מיר אָבער-לעבט א לעבען אין געטא. היינט אָבער קאן מען אונז פאר קיין קנעכט נישט מעהר מאכען, מען קאן אונז נאָר צוילעב אונזער שוואכקייט בעליידיגען, שלאַנען, אַוועקנעמען די פרנסות, אונ-זער שטאַלץ און מענשליכע ווירדע אָבער וועלען זיי מעהר נישט פער-קנעכטען.

היי אונז ופנינו - עס איז נאָר א רחמנות אויף אונזערע קינדער, אין וועלכע מיר האבען איינגעפלאַנצט לעבעזע צו דער גאנצער מענשהייט, גע-זענען זיי נוסע מידות, און צום סוף זעהען זיי אזוי פילע רשעות און גע-מיינהייט אויף דער וועלט. כלנו יודעים את התורה - אפילו די שול-קינדער קענען שוין די גאנצע תורה, ווי אזוי לענות צו מאכען און צו פערשטעפן יודען אין גאס. מעשה ברבי אליעזר

כ'וואָלט גערן נישט געוואָלט דער-צעלען די מעשה, וואס קומט פאַר אין אונזערע אייגענעם וועלטלעך, ווי למשל, אין קהלה געמויזעכץ, ווייל וועגען דעם וואָלט מען געקאָנט דערזעהלען כל אותו הליילה, א גאנצע נאכט און מען וואָלט נאָך נישט אַלץ איינגעדערהלט, איז דעריבער גלייכער צו מאכען א שווייג; זאָל מען נישט געוואוינען ווערען וועגען אונזערע אייגענע חרפות. דאָך מוז מען פערשטעלען, אז דאס וואס מען האט נישט בעשטעטיגט אין משך פון איבער אונדזערטאגער יאָהר

נעם בעזים יעדעס יודישע ווינקעל, וואו זיי טראכטען, אז עס ליגט נאָך א שטיקל חמץ. הא לחמא עניא טאמער וועסטו הערען אין היינטיגען טיים רעדעס וועגען הויכע פראָצען, ווי למשל, הומאניטארע כלל ס, רינקייט פון דער וואַסע, פאַסיריטעט און און און, ס'ע ווייס, ברידער, אז דאס איז נישט מעהר ווי געפלאַנעלט, דאס איז נאָר א מאנסעל צו פערדעקען די אמתע כוונות, פאקטיש אָבער געהט עס אין דעם לחמא עניא, אין דעם אַרימען שטיקל פרייט, וואס א יוד פערדינט מיט'ן בלוט פון זיין האַרצען, אָס דאס מיינט מען אריינצווייטען פון יודישע השגד.

כל דכאין - אויך דאס געשריי, אז מען וויל דעם הונגעריגען פויער אַריי-פיהרען אין שאדט צו פערנעמען דעם יודישען סטראָנג, איז אַ בלאָף. דער פויער וויל גאָר ערד און האט נישט קיין נייגונג צום האַנדעל. די יודען ווידער האַלטען אין איין טענה'ן: השתה הכא - מיר זענען דא געבוירען, מיר האָבען געשאפען דעם האַנדעל און די איגדוסטריע און מיר וועלען נישט פאַל-גען די ענדעקעס וועלכע ווילען, אז לשנה הבאה זאָלען מיר זיין אין מא-דאָנאָסאָר.

מה נשתנה - וואס איז דאס פלוצים געוואָרען אַנ-איבער-הערעניש אין סאָציאלע לאַגע, וואס זענען זיי עפ'ס מיטאמאל אַרונ-טערגעפאלען אונטער'ן פסיכאָ פון די ענדעקעס און טאָנען מיט דעם אַנטי-סעמיטישען טאָנץ? מה נשתנה - ערשט נישט לאַנג האָט פּוילישע אַריינגעגעבען אַ יודי-שע צייטונג, אָבער האַלטען קאָנפערענ-צען מיט יודישע כלל-טוהער און גע-בעטען, אז מען זאָל איהם וועלען אַלס דעמיטאָט, און ווען ער איז אַדורף מיט יודישע שטימען איז ער אינגאנצען

ס'זאָל אַזוי גלייטען די היסטאָריע. צעס מכל המינים צו לעבען אויף דער וועלט, ווי מיר גלייטע צו זאנען די הגדה, ווארום עס איז א פערסענלעכע-טער כלל, אַז היינטיגע צייטען גע-זייערען נישט קיין ווערסער, נאָר מעשים, אַז למשל למעשה, והראיה - די דעמא-קראַטישע מלוכות האַלטען אין איין רע-דען, קוקט מען טאָקי אויף זיי ווי אויף בטלנים; דאָנעטען די "היגערע" פון די סאָציאַלישע מלוכות שווערן, זיי שטע-לען די וועלט פאַר געשעהענע פאק-טען און מען מוז זיך מיט זיי וועכע-נען. וואָלט טאָקי געווען אַ פלאַן, אז אויך מיר יודען זאָלען שוין ווייניגער רעדען, אויסהערען צו זאנען הנהרות און זיך נעמען צו שווער, נאָר טהי, אז מען לאָזט זיך נישט, אַז אויף שריט און טריט שטעלט מען דיר אונטער א פו-סעל, אַזוי אז מיר בלייבען טאָקי נאָר בלויז ביים רעדען.

מחשבות'ן, אויך רעדען טאָר מען נישט אלעס וואָס מען וויל און וואס ס'לייגט אייפ'ן האַרצען, ווייל מען קען זיך נאָך אַקלאַנגען פאַר בעליידיגען, שטיקט מען טאָקי אין זיך די צדוה אין מען האַלט דאָס מויל פערשלאַ-סען.

צו דער הגדה של פסח אָבער דאָרף מען נאָך דערווייל נישט קיין קאָנצעס-יע, וועלען מיר דעריבער זיך נעמען צו איהר און לכבוד פסח זיי אויסטייט-סען אַזוי ווי מיר פערשטעהען זי. פערר חמץ. זיי זיך נישט מטייה, יוד, שאָר נישט אויס דאס ביסעל חמץ פון די ווינקלען, ווארום, אויב עס וועט נאָך אוי א ביסעל געהן, וועסטו מענען אפילו זוכען מיט אַנ'לעקטרישער לאַמפּ, וועסטו קיין אַנצייכען פון חמץ אויך נישט געמוזען, אייגענטימליך, האבען אַנדערע איבער-גענומען די אויפגאבע פון פערר חמץ, זיי ווילען אויסקלערען מיט אַנ'איינער-

צא ולמד

איז דער טייטש, אז טאָמער וויל א ווייטער יונגעראַמן לערנען אין איי-ווערזיטעט, מוז ער זיצען אויף דער לינקער זייט, און טאָמער נישט, ער וויל באַראַי שטעהן, לאָזט מען איהם נישט, און מען זאגט איהם: צא... צא ולמד - דא אין פוילען דאָרף מען נישט האַבען קיין יודישע גע-לערנטע, נאָר אויב א יוד וויל יאָ שוין לערנען, זאגט מען צו איהם מוידער: צא, פאהר קיין איסלאַנד, וועסטו זיך קאנען לערנען.

נצטק שרייען האט מען געקאנט אמאל, היינט אָבער, אז מען שרייט, איז נאָך ערגער, אדרבה, אונזערע שונאים זענען זעהר צוהיילען, אויב מיר שרייען, זע-נען זיי זיכער, אז אונז טהוט וועה, און דאס טהוט זיי אַ גרויסע הנאה. ס'טרעפט אָפּט, אז א יוד ווערט בע-פאלען אין גאס, פעררגעלט ער זיך און מאכט א געוואָלד. פאָלט עס איהם שפעטער אויס באַקייט, ווייל פאַלד מוז ער בעצאָהלען א מאנדאָט פאר שטענען די עפענטליכע רוה. מען ער טאָקי גומל בענשען, אויב ער געדענקט ווי ער האָלט אין דער וועלט און אז ווינאָר ער כאַפט אַריין דעם מתנת-יד נעמט ער די פיס און ענטלויפט. שריי, אז קיינער הערט זיך סיי-ווי נישט, די וועלט-בערעכטיגקייט איז שוין געוואָרען, סייידען, אז דו וועסט זיך פערמאכען אין זיין שטוב און זיך אויסוויינען. שרייען - דאס טאָר מען יעדענפאלס נישט.

וויציאנו מיר דאָנען דעם הימקל, וועלכער האט אונז אריינספיהרט פון מצרים און אנשטאט קנעכט אונז געמאכט פאַר פרייע מענשען, צווישען אונז גע-שמועסט, איז עס נישט אזא וואַונדע-הילף, כ'ווייט נישט, צי ווען מיר וואָל-טען געבליבען ביז היינט אין מצרים, צי ס'וואָלט אונז נישט פערסער געווען. יעדענפאלס, וואָלטען מיר נישט בע-גליקט געוואָרען מיט אייראָפּא'ס גלי-קען און איהר קולטור.

גלייכווערטלעך

פארשטעלונג פאר דעם 15 אדר 1938

כהא לחמא עניא

דער בעל מסדר זאגט: דאס איז אזוי ווי דאס אריינפאלן וועלכעס די יודען האבען גענומען אין מצרים. דער אינטערסירט איז נאך, וואס דא-מאלס איז עס באמת געווען אנאליס ברויט, א לחם עניא, און יעדער אריי-מאן האט זיך געקענט פארניינען עס צו עסען; היינט אבער איז עס א טייער מאל-זעהר שווער קומט אן דעם אריינצוגעקומען אין דער שטוב, דאנענען דער נגיד מאכט דערפון פערשידענע גוטע מאכלים, ווי למשל בובעלעך, קענידלעך א.א.וו. הא לחמא עניא—כל דכפין ייתי ויכול

מיר זאנען צו דעם אריינפאלן: די מצה, דאס איז אנאליס ברויט, וואס די יודען האבען גענומען אין מצרים, ווייל זיי האבען נישט געהאט קיין צייט צו עסערע מאכלים; אויב דו ביזט הונגעריג, קענסטו אריינקומען עסען, אבער נאך די מצה, דא-גענען די אנדערע מאכלים: פיש, פלייש א.א.וו. צו דעם ווערט דער אריינפאלן נישט מיטגענומען.

כל דכפין ייתי ויכול

אייגענטליך האט דאס געדארפט גע-זאגט צו ווערען פאר קידוש, אז דער אריינפאלן זאל אריינקומען און מיטמאל-טען דעם סדר, נאך ווי עס שיינט ווערט עס ספעציעל געזאגט נאך קידוש, כדי אפשר וועט זיך טרעפן א נאלי-ווער יוד, וואס וועט אננעמען די דא-זעע איינלענדע פאר ערנסט און אריינקומען, זאל ער נישט קענען מיטעסען, ווייל עס וועט דאך שוין זיין נאך קידוש.

לשנה הבאה בארעא דישאל

דער היינער גביר משה פרושיצקי ע"ה, וועלכער איז געווען א בעקא-טער וועזענלינג, האט מיט יאהרען צו-ריק געמיינט דאס וואס איז אריינפאלן 1. פאר פסח וועט זיך געווען ווענען אריינפאלן בייים רב ז"ל און ביי דער געלעגנהייט געפערעט א שאלה, צי ער מען זאנען ביים סדר דעם לשנה הבאה בארעא דישאל, אין דער צייט וואס יעדער זעהט, אז ער בויט א הויז און האט נאך נישט ברעה צו פאהרען נאך איך ישראל. דער רב

ביד חזקה

דאס איז דאס איינציגע, וואס האט היינט א ווערט, און וואס ברוטמאלער, אלץ פסטור אלץ מנהג ערשטאלט, וואויל איז דעם, וועלכער האט א יד חזקה און וועט איז דעם, וועלכער פירעדיגט ליעבשאפט און ברידעליכקייט.

כמה מעלות טובות

ג. זאל נאך עמיצער פרויבערען אויסצורעכענען כאטש איין מעלה, וואס מיר פערמאנען, וועט מען איהם בארד פערשרייבן אלס א זיכערשטע וואונדער. דאנענען, וואס מנהג איינער רעכענט אויס אויף אונז פארבלייב, אלץ מעהר חשוב איז ער.

כמה — וויפיל זענען זיי, אונזערע שונאים, פרויביר זיי אויסצורעכענען — אסור, צי מען וועט זיי קאנען אפצעה-לען. אלס — אמאל האבען מיר ארויסגע-שטעלט אין אונזער מינימום-פארגאנגע-נאציאנאלע קולטורעלע אויסגאמלעך, היינט וואלטען מיר געווען אריינפאלן, אז מען זאל אונז כאטש לאזען רוהיג לעבען און מיר זאנען: אילו, ווען מען וואלט כאטש גערופען בלויז אונז צו באקאנטערען און נישט אוועקגע-שטעלט קיין פיקטען פאר די געוועל-בער — דיינו, וואלט אויך גענוג גע-ווען; ווען מען וואלט געשטעלט פיק-טען און נישט געהאקט קיין שוויבען-דיינו; ווען מען וואלט געהאקט שוויבען-און נישט געהאקט קיין קעפ — דיינו; ווען מען וואלט צו דעם אלעם נישט געהעצט אונז פון לאנד צו פריינאנען-דיינו.

על אחת כמה וכמה

ווען עס הייבען זיך אבער אן צו שטימען אויף אונז אזוי פיל צרות און גזירות מיט אפאל: עקנא געטא, שחיטה-פערבאט, סטאפצאן אפצוהעלען און אזוי אהן א שיעור אין אהן אהן, אזוי לכפר על כל עונותינו, איז ווירקליך א וואונדער, ווי מיר האלטען דאס אויס און מיר פערנען: פארוואס, פאר וועלכע חטאים ליידען מיר אזוי פילע, בעסען מיר, אז עס זאל שוין זיין גע-נוג — לכפר, אז אונזערע שונאים זא-

פסח

פארשטעלונג פאר דעם 15 אדר 1938

ז"ל האט איהם געענטפערט: די גמרא זאגט: עתידין בתי כנסיות ובתי מדר-שות לחזור לארץ ישראל—די שוהלען און בתי מדרשים וועלען מיטגעהן נאך א"י, דעריבער ווען אלע זעהען, אז איהר בויפט א שוהל (דאס איז די שוהל אין זעלבן הויז), וועט יעדער פערשטענען, אז איהר האט די כוונה באמת צו פאהרען נאך א"י, דען איהר שטעלט א שוהל, בכדי דאס גאנצע הויז זאל מיטגעהן מיט איהר, דע-ריבער קענט איהר גאנץ דרייטע זאנען לשנה הבאה בארעא דישאל און אפילו שרייען הויך לשנה הבאה בירושלים...

הלילה הזה כלנו מסבין

שבכל הלילות—אין יעדע גלות, וואס די יודען זענען געווען, אנו-אכלין—האט מען אונז געלאזט עסען, פרנסה האט נישט געפעהלט, אפילו אין מצרים האבען אויך די יודען גע-האט אריינפאלן און פרנסה די ווארט און שטענדיג זיך דערמאנט דעם פשטאנועל סיר הבשר, באכילינג לחם לשבע—די גוטע מאכלים, וואס זיי הא-בען דארט געגעסען, הלילה הזה—אין דעם גלות אבער, כלנו מסבין—לאזט מען אונז פרום זיין, דאווענען, וויפיל מ'ויל נאך, אבער א וכל לך—פרנסה, דאס נישט, אונזערערעכען אלע פרנסה-צווייגען — דאס איז דער ציעל פון דעם יעדענעם גלות. הרי אנו ובנינו — משועבדים היינו. מיר זאנען אין דער הגדה: ווען ג-ט וואלט אונז נישט אויסגעלייזט פון מצרים וואלטען מיר מיט אונזערע קינדער ביי די היינטיגע בעדינגונגען נישט געקענט מעהר זיין ווי "משועבדים", ד.ה. רבנים, דיינים, שוחטים, נאמנים און אנדערע כלי קודש, דען אלע אנדערע פרנסה-קוועלען ווערען אונז צוגענומען. בלויז די איינע פרנסה, בנוגע וועלכער מיר זענען זיכער, אז מ'וועט נישט האבען קיין קאנקורענץ, איז משועבדים, כלי קודש.

ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות

ר' אלעזר בן עזרי' דער נשיא האט געזאגט: ביז צו מיין עלטער פון זיכציג יאהר האב איך נישט געקענט פערשטענען, ווי אזוי

לען שוין זיין פאר א שיינע ריינע...

מצה זו

וואס שייך צו זאנען, א וואונדער-א-דענקען האט מען אונז איבערגעלאזט, מיט וועלכען מען קען זיך נישט קיין עצה געבען ביז'ן היינטיגען טאג. פער-קעהרט, מעהר ווי קלאפאטען האט מען נישט פון די מצות, וויפיל צרות הא-בען זיי אונז שוין פערשטאפט: בלויז בלבלולים, גזירות און ענווים, און אפילו צווישען זיך, אין יידישען לעבען, האט מען אויך נישט ווייניג צו ליידען פון אט די מצות.

אין דער קהלה און אין די בעקע-רייען קאן מען זיך אפגעשטען איבער-צייגען, וואס פאר א טייערע ירושה אונזערע עלטערן האבען איבערגעלאזט מיט דעם אזר, וואס מען רואט מצה-מורר זה —

איז דער טייטש, אז א גאנץ יאהר עסט מען שאר ירקות און נאך אין דער נאכט פון פסח עסט מען בלויז מרור. אפער איז דאס געווען בלויז אמאל, היינט אבער, רבות, איז פערקערט, א גאנץ יאהר עסט מען בלויז מרור. אמת, דער מרור האט פערשידענע מ-אות, אבער ס'איז אלץ איינס ביטער, איבערהויפט עסען יודען די לעצטע יאהרען דעם אמת'ן מרור, וועלכער רואט זיך, אלושעם"א.ו.ה.

מרור זה — מיר פיהלען דעם בי-טערען טעם פון זיין יודען, בעסען מיר זיך, רבנו של צולם, אז מ'טון מרור זאל שוין גענוג זיין, ווייל ביט-ער, ווי ס'איז אונז, קאן שוין נישט זיין.

לפיתך

דער וועהטאג וואלט אפשר נישט געווען אזוי גרויס, ווען נאך די אלע צרות, וועלכע מיר ליידען וואלטען מיר נאך נישט געמוזט זיין צורידען. וואס ס'איז נאך גישט ערגער, דאנקען פאר די חסדים, וואס מען לאזט אונז נאך עסעמען די לחם, טאנצען מה פיתא, בויגען זיך אין דרייען, שמיכלען און שרייען, אז ס'איז אונז גוט, ס'איז אונז וואויל, ווי די וועלט.

אויף איין באק פאטשט מען אונז,

מ'קען דערזעהלען דעם גס פון יציאת מצרים בלילות—אין דער צייט פון גלות ווען די גאכט, דאס פינסטערניש בע-גלייט די יודען, עד שררשה בן זומא, וועלכער האט געזאגט: כל ימי חייל-נישט בלויז, ווען עס איז דיר פרייליך אויפ'ן הארצען, נאך אפילו ווען שוואר-צע וואלקענס זענען ארום, דיר, ווען פון פערשידענע זייטען ווכט מען דיר צו פערטלינגען, דאמאלס טאקי דארפטו דיר פדעהען מיט דעם גס, וואס איז דייער עלטערן געשען אין מצרים. פיער קשיות.

ווי גרויס ס'איז געווען די חכמה פון אונזערע מנהיגי-הדור, קען מען זעהען דערפון, וואס אלע מאכלים ווי א שמי-נער: מצה, פיש, פלייש א.א.וו. ווי-נען נישט בערגעניצט—וויפילע זיי-נער וויל, קען ער עסען ביים סדר, דאנענען די פיער קשיות טאר מען מעהר נישט טרענען, ווי פיער, דעם טעם דערפון קען מען פערשטענען דערמיט, וואס ווען די קשיות וואלטען נישט געווען בערגעניצט וואלטען די יראים און שלמים, בכדי מקיים צו זיין דעם וכל המרבה הרי זה משובה, געמערעט וואס מעהר קשיות, אזוי, אז די מאכלים וואלטען קאלט געווארען. אונ-זערע גדולים האבען דאס פערזעהען! און א גרעסער אוימגליק וואלט געווען, ווען די כוסות וואלטען נישט געווען בערג-ניצט—דער מסדר וואלט לשם מצוה גע-טרינקען אהן א שיעור, אזוי אבער טאר ער מעהר ווי פיער כוסות נישט טרינקען.

ר' יהודה ה' נותן בהם סימנים. אריינפאלן איז פסח צוגעגאנגען צום רב אין דער שוהל און געזאגט: רבי, איך קען נישט פערשטענען, וואס פאר א מענטש ס'איז געווען דער יהודה: איז געווען א מעשה מיט תמר', קען יהודה נישט ארויסנעמען די פאר גיל-דען און בעצאהלען, נאך ער מוז גע-בען סימנים—א שטעקען מיט א גע-און דאדורך מאכען א רשע אויף דער וועלט, אז אלע זאלען מיט איהם הא-בען צו טהון. מילא, דארט קען איך איהם נאך פערטיידיגען, ער האט נישט געהאט ביי זיך קיין געלד, נישט גע-וואוסט, אז עס וועט זיך איהם נישטען אונז, געשעפט, אבער מכות—דאס מין פעהלעם דאך שוין נישט אויס, טא וואס האט ער געברויכט צו זשאלעווען און געבען סימנים דערויף האט איהם דער רב געענטפערט: דו ביזט טאקי גע-

מען שפייט אונז אין פנים און די צוויי-טע באק מוז לעכען און אסך מאל מוז די נעשטאנענע באק אליין אויך שמי-לען, מאכען א פערזעהלעכע מינע, אזוי ווי מען וואלט אונז געטון טובות. לפיתך, ווי לאנג איז דער שיעור צו לעבען ווי בעשפיענע הינט און אין דער וועלכער צייט לעכען דעם שטי-וועל, וועלכער טרעט אונז, פער, עס ווערט עקעלדיג אזא לעבען.

שולחן ערוך. עס ווענדט זיך וואו און ביי וועמען ביי די יעניגע גבירים, וועלכע האבען זייער חוב לגבי די קשימה בריידער נישט ערפולט, איז טאקי דער טיש גע-דעקט פון אלדאס גוטס, עס פעהלעם אבער געוויסען, נשמה, און עס איז א סכנה, אז דער געשמאקער ביטען, וואס זיי וועלען נעמען אין מיל אריין, וועט זיי, באקענעם אויספאלען, עס וועט זיי פערשאדען. דאנענען די יעניגע, וועלכע האבען זיך פריהער נישט גע-זעט צום טיש, ביז זיי האבען לויט זייער יכולת ערפולט זייער ווייטען און מענטשליכע חוב, וועלען זיך רוהיג זעצען ביים יום טוב'דיגען טיש און דער שולחן ערוך וועט זיי זיין צום געזונד.

ליידער איז אבער פעהלענען אין א סך יידישע שטיבען א שולחן, וועלכער איז נישט צורך, ס'איז נישט געווען פון וואנען אנצוגרייטען אויף יום טוב, זיצען אזאלע יודען און זאנען די הגדה מיט ביטערע טרעהרען, בעוויי-גענריג זייער פינסטער מזל.

די הגדה איז טאקי די זעלבע, סיי פאר ארים, סיי פאר רייך; אנדערש זעהט אבער אויס דער צוגעגרייטער טיש. ביי מאנע איז דער אמת'ער שולחן ערוך און ביי אנדערע, בעסער געזאגט — ביי א גרויסען טייל שטענ-סטאכאווער יודען, איז נישט מעהר ווי שולחן, א"ר.ו.ו. לויט'ן גלח שזעסטאק איז דער פאקומן א געהימער פאראל, וואס איז ארויסגענומען פון די זקני ציון-פראטעסטאנטען, נאך די יודען מיט זייער שאכער-מאכער האבען איהם

זעכט, דעריבער האט איהם די וועלט געגעבען א צו-נאמען: "יהודה מיט די פימנים".

די צעהן מכות

פארוואס האבען משה און אהרן זוכה געווען פארגעשטעלט צו ווערען מעהרערע מאל פאר פרעה'ן? ווייל פרעה האט געהערט, אז עס זענען צו איהם געקומען פארשטעהער פון יודי-שען ג-ט, האט ער פערשטאנען, אז מן הסתם האבען זיי איהם געברענגט גרויסע מתנות; מה-דאך סתם א יוד איז געוואוינט צו געבען, מכל שכן דער יודישער ג-ט אודאי און אודאי. דער סוף איז אבער געווען, אז יעדעס מאל האט ער בעקומען א מכה... ווען פרעה האט דערנאך געזעהן, אז פון די אלע אוידיגענען האט ער מכות, דאמאלס האט ער טאקי געזאגט צו משה'ן און אהרן'ען: איהר זאלט זיך נישט דערווענען מעהר מיין שוועל צו איבערטעמען.

עס איז געווען פסח

א בעל בית האט אהיימגענומען א בחור אויף שבת. דער בחור האט פסח געטינקט די חלה, צוערשט אין די פיש-זוט, דערנאך אין די פלייש-זוט, אזוי אז ער האט פערטיג געמאכט א גאנצע חלה. דער בעה"ב, וועלכער האט איהם געוואלט געבען אנצוהערען דערויף בדרך כבוד, האט געפרעגט: אייגענטליך וואונדערט מיר צו וואס דער רבש"ע האט געדארפט צו בע-ווייזען אזא גרויס נס, אז דער ים זאל זיך שפאלטען שלא כדרך הטבע; בע-סער האט ער געדארפט די שטים רבוא יודען צו געבען חלות, וואלטען זיי געטינקט אין ים און דער ים וואלט טרינקען געווארען כדרך הטבע. דער בחור, וועלכער האט פערשטאנען די כוונה פון בעה"ב, האט געענטפערט: לעולם וואלט דער רבש"ע אזוי געטון, נאך עס איז דאך אבער געווען אין פסח, ווען יודען טארען נישט עסען קיין חלות, האט דער רבש"ע נישט געהאט קיין אנדערע עצה, נאך צו שפאלטען דעם ים אויף דרך הטבע.

וישאלל אין יאהר 1902, ווען אין אונזער שטאדט איז געווען א פארגאס און עס האבען דערביי געליטען פיל אנגעזע-הענע בעלי-בתיים, איז אנגעקומען געלד פון פערשידענע שטעט צו פערטיילען צווישען די געליטענע. דאס געלד איז, בכדי נישט מבייש צו זיין די געליטע-נע, פערטיילט געווארען בתורת הלוואה,

און מענטש. וואס האט אין זיך חיה'שע אינטעליגענץ און אט די חיה אין דעם מענטש בעקומען וואס אמאל אלץ מעהר שליטה איבער'ן לעבען.

חז גדיא

מיט איינמאל האט דער אקס זוכה געווען צו אזא גדולה, מען רייסט זיך איבער איהם און מען שאפט לכבוד איהם א גאנצע ליטעראטור.

חז גדיא—מען האט איהם גענומען אויפ'ן טיש און מען צאצאקעט זיך מיט איהם, גלויבט מיר זיכער, אז דעם אקס איז שוין היינט א סך וויילער, ווי מענטשען...

ואתא שונא—מען מיינט דען באמת דעם צער בעל חיים פון דער בהמה, מען וויל נאך אזוי ווי די קאץ צו-ריינען דעם גראשען פון יודענס טאש;

לשנה הבאה

זאלען מיר זיך זאנען אפגען, עס איז דאך אונז יודען אזוי ביטער, וואס ביי-טערער קאן שוין נישט זיין, פונדעסט-וועגען וואלט נישט געשטאנען, אז לשנה הבאה זאל נישט חלילה נאך ערגער זיין — בעסער איז ארוואי גוט. דער-ווייל געהט דאס רשעות פארווערטס, און מען דארף שטארק בעסען, אז לשנה הבאה זאל נישט זיין ערגער ווי היי-יאהר.

אחד מל יודע—שנים מי יודע וכו' מען האלט אלץ אין איין פרעגען: וואס וועט ווייטער זיין, צי קאן די וועלט עקזיסטירען, ווען מען האלט אין איין העצען איין מענטש אויפ'ן א-דערען און איין נאציזע אויף דער צווייטער; צו-וואס, פרעגט זיך איינער, האט די קולטור צוגעפיהרט. א צוויי-טער ווידער פרעגט, צו אויף דעם האט געלוינט די וועלט-מלחמה, צו צוליב דעם האבען מיליאנען מענטשען געדארפט פערלירען זייער יונג לעבען, אז מען זאל זיך צוגרייטען צו דער מלחמה. אזוי כסדר פרעגט א דריטער און א פערטער און א פינפטער און א זעקסטער, נאך ליידער איז אויף די אלע קשיות נישטא קיין ענטפער, סיי-דען אז מען וועט אננעמען זינמנד פריינד'ס טעאריע, וועלכע זאגט, אז אין יעדען מענטשן ליגט נאך דער

מיט דער כונה עסישט צוריקצונעמען. איינער פון די געליטענע, אנאליס מכובד, וועלכער האט נישט פערשטאנען די אמת'ע כונה, איז געקומען צו הרב ז"ל מיט א פערשטענע, הלמאי דאס געלד, וואס איז געקומען צו פערטיי-לען, ווערט גאך אוועקגעפארגט אויף וועקסלען. דער רב ז"ל האט איהם געענטפערט: עס שטעלט זיך א פראגע: ג-ט האט געזאגט צו משה'ן, זאג די יודען, אז זיי זאלען זיך בארגען ביי די מצרים פלי כסף וכלי זהב א"וו. דער טעם דערפון איז געווען מקיים צו זיין דעם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול—דאס פערמעהנען איז געקומען די יודען אלס שחר פאר דעם, וואס זיי האבען געליטען אין מצרים. שטעלט זיך דעריבער א פראגע, פארוואס דער רבש"ע האט געזאגט צו משה'ן: וישאלו—זיי זאלען זיך בארגען, בעת דאס איז זי דאך געקומען בתורת חוב? דער תימן איז: ג-ט האט געוואוסט, אז אויב ער וועט זאנען די יודען, זיי זאלען זיך דאס נעמען, ווייל עס קומט זיי פאר דעם, וואס זיי האבען געליטען אין מצרים, וועלען קומען די נגידים און זאנען, אז זיי האבען געהער-ליטען, געהאט גרעסערע הויקוה און דאס גאנצע געלד וואלטען זיי צוגע-נומען און פאר רי אריינמלייט וואלטען געבליבען בלויז די מצרי'שע מכות, דעריבער האט ג-ט געזאגט: וישאלו, זיי זאלען זיך בארגען, כדי אויב דער נגיד וועט הערען, דאס ער מוז עס צוריקגעבען, וועט איהם נישט לוינען דער גאנצער משה ומתן, ער וועט נישט וועלען נעמען, און אזוי-ארום וועט אלעס בלייבען פאר'ן אריינפאלן. דאס זעלבע איז יעצט—האט הרב ז"ל ערקלערט דעם געליטענע: ווען מיר וואלטען געזאגט, אז דאס געלד ווערט אוועקגעגעבען לצדירות, פאר די וואס האבען געליטען וואלטען די נגידים אויסגעוויזען, אז זיי האבען מעהר געליטען דען איין נגידען שוין-פענ-סטער קאסע מעהר, ווי איינער גאנצער מאגאזין, וואלט זיך געלד געבליבען ביים נגיד און דער אריינפאלן וואלט גארנישט בעקומען. אז מיר האבען אבער געהייסען זיך געבען וועקסלען, ד.ה. בתורת הלוואה, לוינט דעם נגיד נישט דאס גאנצע געשעפט און אזוי-ארום וועט אלעס בלייבען ביי די נישט-פערמעהנען.

אור מענטש. וואס האט אין זיך חיה'שע אינטעליגענץ און אט די חיה אין דעם מענטש בעקומען וואס אמאל אלץ מעהר שליטה איבער'ן לעבען.

מיט איינמאל האט דער אקס זוכה געווען צו אזא גדולה, מען רייסט זיך איבער איהם און מען שאפט לכבוד איהם א גאנצע ליטעראטור.

חז גדיא

מיט איינמאל האט דער אקס זוכה געווען צו אזא גדולה, מען רייסט זיך איבער איהם און מען שאפט לכבוד איהם א גאנצע ליטעראטור.

חז גדיא—מען האט איהם גענומען אויפ'ן טיש און מען צאצאקעט זיך מיט איהם, גלויבט מיר זיכער, אז דעם אקס איז שוין היינט א סך וויילער, ווי מענטשען...

ואתא שונא—מען מיינט דען באמת דעם צער בעל חיים פון דער בהמה, מען וויל נאך אזוי ווי די קאץ צו-ריינען דעם גראשען פון יודענס טאש;

לשנה הבאה

זאלען מיר זיך זאנען אפגען, עס איז דאך אונז יודען אזוי ביטער, וואס ביי-טערער קאן שוין נישט זיין, פונדעסט-וועגען וואלט נישט געשטאנען, אז לשנה הבאה זאל נישט חלילה נאך ערגער זיין — בעסער איז ארוואי גוט. דער-ווייל געהט דאס רשעות פארווערטס, און מען דארף שטארק בעסען, אז לשנה הבאה זאל נישט זיין ערגער ווי היי-יאהר.

אחד מל יודע—שנים מי יודע וכו' מען האלט אלץ אין איין פרעגען: וואס וועט ווייטער זיין, צי קאן די וועלט עקזיסטירען, ווען מען האלט אין איין העצען איין מענטש אויפ'ן א-דערען און איין נאציזע אויף דער צווייטער; צו-וואס, פרעגט זיך איינער, האט די קולטור צוגעפיהרט. א צוויי-טער ווידער פרעגט, צו אויף דעם האט געלוינט די וועלט-מלחמה, צו צוליב דעם האבען מיליאנען מענטשען געדארפט פערלירען זייער יונג לעבען, אז מען זאל זיך צוגרייטען צו דער מלחמה. אזוי כסדר פרעגט א דריטער און א פערטער און א פינפטער און א זעקסטער, נאך ליידער איז אויף די אלע קשיות נישטא קיין ענטפער, סיי-דען אז מען וועט אננעמען זינמנד פריינד'ס טעאריע, וועלכע זאגט, אז אין יעדען מענטשן ליגט נאך דער

לויטן

FABRYKA WYROBÓW LNIANYCH „LEWLEN”

Tkalnica—Bielarnia—Apretura
Częstochowa, ul. Przechodnia 11/15.

Telefony: 15-00 i 24-81.

Płótna lniane,
ręcznikowe, obrusowe,
prześcieradłowe,
szare, białe i kremowe.

Płótna sztywne
krawieckie
lniane i jutowe.

Taśmy
lniane konopne
i jutowe.

Tkaniny lniane dla celów przemysłowych.

Fabryka WYROBÓW Metalowych Ickowicz i Guterman Częstochowa, Krótka 7-9.

Telefon 16-94.
P. K. O. 64201.
Skrz. poczt. 186.

Produkcyjne:

Śruby do drze- Części rowe-
wa i metalu. rowe i toczone.
Przyjmuje wszelkie zlecenia
w dziedzinie śrub toczonych.

Bank Spółdzielczy Przemysłowców i Kupców

z ograniczoną odpowiedzialnością
w Częstochowie, Aleja 22.
Gmach własny.
Telefon 24-30.

Załatwia wszelkie
czynności w zakres
bankowości wchodzące.
Przyjmuje wkłady zwykłe
i premijowe poczynając od
1 złotego.

FABRYKA MEBLI GIĘTYCH D. SZMULEWICZ i S-ka

Częstochowa, Narutowicza 19—23. Telef. 23-36.

צו דער בעקוועמליכקייט פון די געזעהרטע קליענטען האבען מיר געעפנט
א פראנט-געוועלד אויף נארוטאווטשא 19-23
אויס'ס לאגער א גרויסער אויסוואהל פון אלערליי פאסאזשען
בענקלעך אין קאלירען אין אלע ווינער מעבל-אויסארבייטונגען
ספעציאליטעט:
אויסארבייטונג פון ריזעלכע קאלירען וואס אלערליי פארנירען
אין דעטייל פארבריקס-פרייזען.

L. FRIDRICH

CZĘSTOCHOWA, ALEJA 2. TELEF. 24-03.
P. K. O. 68.123.

Hurtowa sprzedaż wyrobów
„La Czenstochovienne”,
manufaktury, bawełny i wyrobów jutowych.

MICHAŁ AJDELMAN

UL. PIŁSUDSKIEGO nr. 7.
front, drugie piętro, telefon № 13-07.

poleca po cenach hurtowych

LISY srebrne, niebieskie, polarne i inne
SKÓRKI futrzane do przybrania

NAJNOWSZE MODELE PŁASZCZY i PELERYNEK.

צום זומער-סעזאן אלערארט וויסווארען

צו בעקומען אויסשליסליך אין דער פארמא
L. Fürstenberg, Nowy Rynek № 3.

ס'ווערט אויך ערשטאלט אין א גרויסען אויסוואהל דאמען וואס
גארדינען און ווידען-שטאף צו פארבריקס-פרייזען.
דעטייל הויפט

Fabryka papy dachowej i przetworów smołowcowych „BOGATOLIT” Juljan Rajcher

CZĘSTOCHOWA, ul. FERD. FOCHA № 21. TELEFON 13-49.
Konto w P. K. O. 64.372. — Adres telegraficzny: Rajcher Częstochowa Focha 21.

Specjalność: Poda dachowa piaskowa, Papa dachowa bitumiczna biała, Papa dachowa bitumiczna
kolorowa, Smoła preparowana, Karbolineum, Lepnik, Smoła drzewna, Bitum do
uszczelniania dziur, Lakier do żelaza, Roboty asfaltowe.

M. Kopiński

Ogrodowa № 5.
mieszkanie: Al. Kościuszki 1/5.
Telefon 22-65.

Hurtowa i detaliczna sprzedaż wyro-
bów fabr. „La Czenstochovienne”
oraz odpadków szkła taflowego

Hurtowa sprzedaż żelaza i bednarki

SALOMON GEWIRCMAN i S-ka

Częstochowa, Narutowicza 19/23.

Telefon 20-04.
P. K. O. Warszawa № 181.275.

Koncesjonowany przez Ministerstwo Skarbu

Dom Ekspedycyjny

Maurycy Galster

Częstochowa,
ul. Panny Marii 23. Telefon 11-17.

EKSPOZYTURY WŁASNE:
Sosnowiec—Lubliniec—Gdynia.

Skład owoców krajowych i południowych

D. WŁODOWSKI

Częstochowa, Nowy Rynek 15. Tel. 17-25.

Częstoch. fabryka knotów do lamp naftowych

B. Sachsenhaus i I. Goldstein

w Częstochowie,
II Aleja 35.

Rok założenia 1911.

Rok założenia 1906.

Fabryka WYROBÓW Metalowych

L. Bromberg

Częstochowa, Krótka № 11.
Telefony: 11-50 i 11-46.
P. K. O. 67.686. Skrz. poczt. 108

Spinki i guziki metalowe.

Dom Przemysłowo-Handlowy

Jakób H. FAJERMAN

Częstochowa, Narutowicza 19-23.

Telefon 13-44.

WYRÓB PŁÓCIENEK

oraz sprzedaż przędzy bawełnianej i towarów płóciennych

ABRAM ENZEL

Częstochowa, Warszawska 9. Tel. 22-63.

בעסטע קוואליטעט איז
גריסען אויסוואהל פון **רויטפעדער-נעסטל**
ווי אויך פערשידענע שירצען און העמדער-מוסטערן.

CEGIELNIA „LISIENIEC”**JOZEF STARKE i S-ka**

p o l e c a

cegłę budowlaną
w najlepszym gatunku

po cenach przystępnych.

Fabryka Wyrobów Fibrowych „FIBROPOL”

produkuje gary przędzalnicze z fibry wul-
kanizowanej, wszelkie techniczne artykuły
fibrowe oraz płyty różnych rozmiarów.

Częstochowa, Przemysłowa 11. Tel. 22-92.

I. Rzasiniński

עמפעהלט די געהערטע קונסטאנט

א שעהנעם אויסוואהל פון מענער-וועש, ווי ספארט-און טאג-
העמדער, קראוואטען, פיזשאמען א. א. א. מענער-גאלאנטעריע
וואל און ווידענשטאף, גארדינען, דעקען און וויסווארען
צו אויספערקויף-פרייזען.

Krain i Fesser

Częstochowa, ul. Berka Joselewicza № 6.

Telefon 23-12.

STAL WSZELKIEGO RODZAJU

NARZĘDZIA

ARTYKUŁY TECHNICZNE it.d.

Skład żelaza i odlewów
oraz części do narzędzi rolniczych

Sz. Orbach

CZĘSTOCHOWA, UL. WARSZAWSKA № 3.

Telefon 22-38.

דאמען-מענטיק

אין קאסטיומען

פון די בעסטע שטאפען
און די שענסטע פאסענער

בעקומט מען גאר אין די פון 20 יאָר בעקאנטע פירמע

M. STAWSKI, ALEJA 12

געדענקט דעם אָדרעס:

מ. סטאָווסקי, אלע 12

וואו עס ווערט אויך אָנגענומען בעשטעלונגען
פון אייגענע און אָנפערקויפטע שטאמען.

Jubiler
H. HIPSZER

CZĘSTOCHOWA
I-a ALEJA 13.

Fabryka łyżek i kłódek „Iszabe”

Spadkob. J. Sz. Landaua i S-ka

Częstochowa

Krótka 10. — Skrz. poczt. 26.

Rok założenia 1888.

Fabryka wyrobów celuloidowych

IZYDOR MITZ

Częstochowa, ul. Wilsona 20—22.

Wytwarza: piłki ping-pongowe, bieliznę ce-
luloidową na płótnie i bez płótna, przybory
kosmetyczne, toaletowe i zabawki dzieciinne.

Najtańsze źródło zakupu.

Fabryka Wyrobów Celluloidowych i Metalowych

„KOSMOS”

Spółka Akcyjna

W CZĘSTOCHOWIE

wytwarza: szczoteczki do zębów

lalki dmuchane

artykuły toaletowe
grzebień.

Wyroby metalowe i okucia galalitowe

„Polmetal”

N. Edelist i Sz. Jeleń

Częstochowa

Jaskrowska 21-23. Telefon 12-35.

שפארוואס און פראקטיש

איז צו מאכען די איינקויפען גאר אין דער פירמע

5. לעדערמאן**אלע 7. טעל. 15-47**

וואו ס'איז צו בעקומען צום קומענדען סעזאן

דער בעסטער אויסוואהל

די בעסטע סארטען

די פיליגסטע פאבריקס-פרייזען

פאר חתונה-אויסשטייערס ספעציעלע הנחות.

דעטיל.

הורט.

בשר לפסח:

וואירשט**אויפשינט**

סאלאמי, אונגארישע סאלאמי, גענוען-שנאלץ

בעסטע קוואליטעט

תחת השגחת הביד"צ

צו ביליגע פרייזען עמפעהלט:

א. אבראמאניטש

1-טע אלע 4, טעל. 22-09.

2-טע אלע 28, טעל. 14-34.

FABRYKA WYROBÓW POŃCZOSZNICZYCH

„PRIMASOSNOWICZANKA”

wł. I. ENZEL

CZĘSTOCHOWA

poleca swe znane wyroby.

Wytwórnia ram i części rowerowych

„WIDŁORAM”

B-CIA FRYDMAN i S-ka

CZĘSTOCHOWA

Wilsona 20—22. Telefon 21-94.

ר' שמואל הנגיד, אבן שפרוט, אבן
גבירול, אליעזר הקליר, ר' יהודה הלוי
דער פיינן ינאי און נאך צענדליגע
בעקאנטע און נאמענלאזע פאעטען הא
בען דוקא דאמאלס געשאפן די גרעס
טע ריענטן-ווערק, וועלכע האבען א
יענער צייט געהאט א השפעה גייסט
נאך אויף יודען, נאר אויך אויף אנט
דערע פעלקער, איבערהויפט אויף דער
אראבישער קולטור, וואס האט דאמאלס
ארויסגעגעבן איהר בליהונגס עפאכ
און ארומגענומען כמעט א האלבט
וועלט.

די דאזיגע פארערע האב איך גע
בראכט צוליב דעם, וואס אויך איצט
לפענן מיר איבער א תקופה, ווער
אונזער הימצא איז בעדעקט מיט
שווארצע וואלקענס, ארום און ארום
איז חושך, נאך עטליכע פריהלינגס
טעג, וואס מיר האבען געהאט אין א
סייל פון מערב-אייראפא, איז איצט
געווארען טיפעער הערעסס און אלץ
שטארקער ווערן דער אייז-קעלטער
פראסט, וועלכער שיקט אונזער אלע

Gnaszyńskie Zakłady Ceramiczne Sp. Akc.

w Gnaszynie, pod Częstochową

Adres dla listów: Częstochowa, skrz. poczt. 116.

Telefony: 13-81 i 16-32.

produkują: cegłę budowlaną, licową, kanalizacyjną, trocinówkę, studniówkę, cegły dziurawkowe, blokowe, dachówkę, dreny, cegły kominowe, cegły stropowe, międzyściankowe it.d.

Zakłady czynne cały rok.

Produkcja roczna 15.000.000 szt.

Własne patenty i licencje.

UWAGA: Stropy budowane z naszych specjalnych cegieł kalkuluja się taniej od stropów drewnianych.

Gnaszyńska Fabryka Tapet i Papierów Kolorowych, Sp. Akc.

w Gnaszynie, obok Częstochowy

Telefon 17-90.

Adres dla korespondencji: Częstochowa, skrz. poczt. 116.

poleca: obicia papierowe wszelkiego rodzaju i gatunku.

Najnowsze desenie, pierwszorzędne wykonanie.

Papiery glansowane, satynki, imitacje skór, papiery chromowe i wszelkie wchodzące w zakres tego działu artykuły.

Częstochowski Bank Spółdzielczy

z ograniczoną odpowiedzialnością

w Częstochowie, Panny Marii 7

przyjmuje wkłady oszczędnościowe

i załatwia wszelkie operacje

wchodzące w zakres bankowości.

Polskie Zakłady Przemysłu Stalowego

„Enro”

Częstochowa

Przemysłowa 4

ODLEWY STALOWE DO WAGI 8000 KG. 1 SZTUKA

Stal Siemens-Martinowska, pancerna i manganowa.

Częstochowskie Zakłady Ceramiczne

Biura w Częstochowie, ul. Jacka № 14.

Telefony: № 13-28 — dodatkowy Dyrekcja

17-28

Adres telegraficzny: „STANHEL”.

Skrytka pocztowa 67.

Cegły szamotowe i ogniotrwałe, Płyty piekarskie, Cegły budowlane, kanalizacyjne, studniowe, kominowe i t. d. Cegły pustakowe i stropowe, Dreny, Klinkier posadzkowy i fasadowy, Rury i kształtki kamionkowe do kanalizacji, Wyroby kamionkowe i kwasoodporne, Kafele i cegiełki białe i kolorowe, Posadzka kamionkowa (terrakota).

Mechaniczny Wyrób Obuwia Letniego i Domowego I. H. Lipszyc i G. Monowicz

Częstochowa, Pl. Ign. Daszyńskiego 2 (d. Nowy Rynek)

זומער-שיד

מאָדערנסע פאַרבען.

די נייַעסע פאַסאָנען.

האַט אײַנעם לאַבער
א גרויסען אויסוואַל

DAWID ZYSSER

Częstochowa, Aleja 14, tel. 24-59

poleca na sezon wiosenno-letni
najmodniejsze materiały damskie
i męskie z pierwszorzędnych fa-
bryk po cenach konkurencyjnych

BANK HANDLOWY W WARSZAWIE Sp. Akc.

BANK DEWIZOWY

Oddziały: Częstochowa, Gdynia, Kalisz, Katowice, Kraków, Lublin, Łódź, Poznań, Radom, Sosnowiec, Wilno, Wrocław

załatwia wszelkie czynności wchodzące w zakres bankowości,
wkłady oszczędnościowe na książeczki i inkasa
na bardzo dogodnych warunkach.

Pozatem przyjmuje wpłaty na rachunek Elektrowni za zużycie prądu.

Fabryka Wyrobów Pończosznich ZIEGLER i SILBERBERG

Częstochowa, Garibaldi 7/9

Telefon 22-77. P. K. O. Katowice 308,915.

POLECA SWE NOWE GATUNKI POŃCZOCH
JEDWABNYCH:

3 RÓŻE

ERNE

3 DAMY

ULTRAFIN

FABRYKA WYROBÓW METALOWYCH I DRUTÓW DO PARASOLI D. WOLF i Z. GRABINER

Częstochowa, Staszica 8. Telefon 19-04.

przyjmuje do cementowania, hartowania, chromowania,
niklowania, mosiądzowania i lakierowania.

CENY ZNACZNIE ZNIŻONE.

ODBIERAMY I ODSYŁAMY TOWAR NA WŁASNY KOSZT.

Fabryka Wyrobów Metalowych

„ES-KA-ES”

M. Szydłowski i S-ka

CZĘSTOCHOWA,

FABRYCZNA 1—3.

Fabryka Wyrobów Stalowych

N. SZCZEKACZ

Częstochowa, Nadrzeczna 64. Telefon 21-17.

wyrabia noże kieszonkowe wszelkich rodzajów.

Towar pierwszorzędnej jakości.

Fabryka wózków dziecięcych

„Sport”

M. Tencer

Telefon 21-45.

Piłsudskiego 41.

poleca wózki dziecięce najnowszych fasonów
po cenach fabrycznych.

SKŁAD MATERIAŁÓW APTECZNYCH

i HURTOWNIA PERFUM. - KOSMETYCZNA

B. GRYLAK

CZĘSTOCHOWA, UL. WARSZAWSKA № 50.

Telefon 15-28.

Zakłady Przemysłowe

S. Rajchman i N. Rozencwajg

Częstochowa, Tartakowa 15/29, tel. 24-20

polecają:

posadzkę dębową „podłogi

po cenach b. przystępnych.

Bilans Banku Spółdzielczego Przemysłowców i Kupców w Częstochowie

z ograniczoną odpowiedzialnością

Stan czynny	BILANS NETTO na dzień 31 grudnia 1937 r.		Stan bierny	
Kasa	18500.71		Kapitał Udziałowy	99937.91
Bank Polski	7780.16		„ Zasobowy	149215.— 249152.91
P. K. O.	99976.91		Fundusz Żelazny Inkasowy	3475.94
Korespondenci Nostro—			„ Amort. Nieruch.	38624.25
Banki	126099.39	252357.17	Udziały do wypłacenia	11210.03
Papiery procentowe		3804.67	Wkłady	1027895.71
Weksle Zdysk.—portfel	752747.13		Bieżący Czekowy	199757.60 1227653.31
„ —u koresp.	38879.17	791626.30	Koresp. Loro	34503.62
Pożyczki wekslowe—portfel	98875.—		Sumy przechodnie	31279.86
„ —u koresp	970.—	99645.—	Zobowiązania Inkasowe	55464.43
Koresp. Loro		277782.05	Długi hipoteczne	7594.58
Sumy Przechodnie		49804.43	Amer. Zjedn. Tow. Odb.,	
Protesty dyskontowe		7989.29	W-wa	20000.—
Wydatki zwrotne		710.77	Procenty na r. 1938	15240.74
Ruchomości		4624.85	Straty i zyski	43722.30
Nieruchomość		219103.92		
Remont budynku		2573.52		
Pożyczki specjalne(termin.)		27695.—		
		1737921.97		
Dokumenty inkasowe				
w portfelu	517189.37			1737921.97
Dokumenty inkasowe			Różni za Inkaso—wexle	621330.74
u koresp.	113473.82	630663.19	„ —frachty	9332.45 630663.19
Depozyty		2460.—	Depozyty	2460.—
		2371045.16		2371045.16

Rachunek Strat i Zysków za 1937 r.

Procenty i prowizja zapł.	77823.26	Saldo z 1936 r.	533.08
Koszty Handlowe	81474.74	Pobraneprocenty i prowizje	206536.50
Spisane straty	1815.61	Zwrot spisanych strat	340.11
10% amortyzacji ruchomości		Dochód z nieruchomości	5550.69
od zł. 16220.17	1622.02		
3% amortyz. nieruchomości			
od zł. 216749.12	6502.45 8124.47		
Zysk: pozostałość z 1936	533.08		
„ za 1937 r.	43189.22 43722.30		
	212960.38		212960.38

Prezes Zarządu MAURZYCY NEUFELD
Vice-Prezes Zarządu JOACHIM WEKSLER
Członek Zarządu i Dyr. Banku STANISŁAW PRUSICKI

Buchalter: H. KOZUSZNIKOWA.

דער זונטאג'דיגער מיטונג וועגן קאלא- ניעס פאר פוילען

זונטאג פארמיטאג איז אויפ'ן פיס-
רעציק פלעץ פארענקומען א ריזע-
מיטונג אין צוזאמענהאנג מיט דער
קאלאניאל-וואָר, אין וועלכען ס'האט
זיך צעטיילט מערערע טויזנטער
מענטשן פון דער הינער און שטוב'די-
גער בעפעלקערונג.
דער מיטונג ווערט געפערט דורכ'ן
פאָרזיצער פון דער קאלאניאל-סעקציע
ביי דער ים-לינע געשעצליכע לוקאסע-
וויטש און דאן האלט א גרעסערע רע-
דע דעם קאָבילעצקיי, וועלכער ווייזט-
אז כרי פוילען זאל קענען זיך געהעריג
ענטוויקלען און עקזיסטירען, מוז עס

דער מאַגיסטראַט בעט די חגאות

פרייטאג, דעם 15טן ד.ח. וועט אין
מאָגיסטראַט פערענדיגט ווערען די אר-
בייט 12 א זיגער מיטאג און שבת,
דעם 16 ד.ח. 10 א זיגער פריה.

די פאָסט אום יום-טוב

שבת, דעם 16 פאריל וועלען אלע
פאָסט-אָנענצען זיין טעטיג ביז 4 נאכ-
מיטאג. דעם ערשטען טאָג חגא - זונ-
טאָג וועט די גאנצע אויסערליכע פאָסט-
דינסט זיין נישט טעטיג. דעם צווייטען
טאָג חגא - מאנכאג וועט די אויסער-
ליכע פאָסט דינסט זיין טעטיג בלויז
סיילויז פון 9 ביז 11 פריה.

דער טעלעגראף און טעלעפאן און די
אינערליכע פאָסט-דינסט בלייבט אָהן
ענדערונג.

העגען איבערבויען דעם היגען באָנהוויף

זייט א רייה יאהרען ווערט געפלאַנט
איבערצובויען דעם היגען באָנהוויף,
וועלכער ענטשפערט נישט די בעדערע-
נישען פון שטאָט.

הערנעכטען האט אין מאַגיסטראַט
געוויילט א קאָמיטע, וועלכע האט
פערשטענעלט, אז די ארבייטען ביים
איבערבויען דעם באָנהוויף וועלען
אָנעהויבען ווערען היי-אָהר.

געו. דעם. באַרוזשינסקי-מיטגליד פון הויפט-ראַט פון „אָנאָ"

דער שפּץ פון „אָנאָ" האט, ווי בע-
וואסט, נאָמינירט לעצטענס א הויפט-
ראַט, אין וועלכען עס געהן אריין 80
געוועלטליכע סחור.

די קינאס וועלען נישט-טעטיג

אין צוזאמענהאנג מיט די אָנקומענדע
חגאות וועלען די היגע קינאס נישט-
טעטיג היינט, פרייטאג און
מאָנאָג שבת. זונטאג ווערען גע-
געבען אין אלע קינאס נייע פראַגראַמען.

פונ'ם יודאאיסטישען צענטער

זונטאג, ב' פסח, 4 א זיגער נאכ-
מיטאג קומט פאר א מסבת פונ'ם יום-
טוב מיט דער בעטייליגונג פון פראַג.
וויינבערג, וועלכער וועט רעפערירען
א. ד. ס. „די בעדייטונג פון חג
הפסח אין גלות".

„אָנאָ" נאָמעס נאָמעס מיט אסתר

פערעלטאן אין דער הויפט-ראַל

די בעקאנטע שווישילערין אסתר
פערעלטאן קומט אראפ צו אונז אויף
די ערשטע טעג יום טוב מיט איהר
גרעסטען שלאָגער „א מאָמעס נאָמע".
די דאזיגע פיעסע איז איבערגע-
שפילט געווארען מיט גרויס ערפאלג.
אסתר פערעלטאן צייכענט זיך אויס מיט
איהר טאלענטפול און איבערצייגנד
שפילען, וואס מאכט א שטארקען איינ-
דרוק אויף אלע אנהערער.

ס'איז ווערט צו אונזערשטרייכען,
אז אין דעם אָנסאָמפל נעמען אנסטיל
א חיך אנדערע גוטע קרעטען אויך
די יונגע טענערע און יונגע ר.
בעקאן און די בעקאנטע אַרטיסטין
פאָרסקא פישער.
די פערעלטאן פון דער פיעסע „א
מאָמעס נאָמע" קומט פאר זונטאג, דעם
צווייטען טאָג יום טוב אין זאל פון די
פיערלעכער.

אלע ליבהאפער פון יודישען טעא-
טער, וועלכע ווילען האבען דאס אמת'ע
פערזענלעך, דארפן זיך פאָאויס פער-
זעהן מיט בילעטען.

פאָרפערקייף אין דרוקעריי פון ה'
באָטשאַן, אַלע 6, שבת און זונטאג פון
11 פריה ביי דער קאָסע פון סעאפער.
וויכטיג פאר אלע, וועלכע פאָהרען
נאָך ארץ-ישראל.

אין תל אביב אויף דער קינג גורג.
14 האט אונזער א לאַנדשאַפּט ה' חיים
פּוטרובסקי א שייס געזעלשאַפּט א. ד.
פ. „אריין ללוידי", וועלכער האט צו
פערקייטען שייס קארטען, באָהן-בילד-
טען און אפּראַפּלאַן-בילעטען אין דער
גאנצער וועלט און מיט אַלע ליניעס
ווי אויך ערפריגט צום וואינש און
צוגרידענהייט פון דער קליינטעלע
אלערליי וויזעס, פּעסער, באָנאָש און
עקספּעדיציע א. א. אונזערע-ענהייטען
ווי אויך ערטיילט אומאָנסט אינפאר-
מאציעס וועלען איינזאמלערע און
אויסמאנדערע. דעריבער געדענקט
אלע און קויפט נור קארטען ביי אונ-
זער טענעסטאָכאָווער לאַנדשאַפּט. אר-
דענס אויך איין גרופּען-אויספאלגען
אין פערשידענע ריכטונגען ווי אויך
צום פערקייטען פערזייענע מגרשים און
הייזער.

Pisma

krajowe i zagraniczne w prenume-
racie i pojedyncze. Ceny nominalne.

Ogłoszenia

do wszystkich pism, m. in. polecam
znaczkę stemplowe i pocztowe, wek-
sle, karty do gry i tytonie.

BIURO DZIENNIKÓW i OGŁOSZEŃ

„RENOMA"

(wł. M. ŻUKOWSKI)

CZĘSTOCHOWA, PANNY MARII 21.

Telefon 24-48.

ביליגסטע קוועלע פון

גומי = קראָגענס

און שפיעלעייג

Fabryka Zabawek i Przyb. Toaletowych

STEINHART i LEDERMAN

Częstochowa, Krótka 13.

די וויס 1876 יאהר ענטיסטירענדע

Pierwsza Częstoch. Fabryka Świec

„Znicz" Sz. Fajge i S-wie

Częstochowa, ul. Kozia № 5.

Telefon 24-11, P. K. O. 310.545.

עמפּעלעט: פאַראַפּיל-ליכט, סטעאַרין-ליכט, געפאַסע
און לויזע, הבדלות, פאָסטע צו פאָדלענעס צעראַזין
ביליגע פרייזען.
א.ו.ו. א.ו.ו.ו.

פאָדערט איבערגעל פייגעס ליכט!

Wytwórnia Luster i Szlifiernia Szkła

Nieznanowski i Konsens

Częstochowa, ul. B. Joselewicza 10.

Telefon № 23-76.

Wykonuje szlifowane i gładkie lustra wszel-
kich gatunków, wymiarów, fasonów i t. p.
Przyjmuje także wszelkie roboty wchodzą-
ce w zakres szlifierstwa, do mebli, budowli,
gablotek, urządzeń sklepowych i t. p.

Uwaga: Roboty szklarsko-szlifierskie do
samochodów wykonuje się na poczekaniu.
Ceny b. przystępne. Robota gwarantowana

SPRZEDAŻ KAFLI

i wszelkich przyborów do pieców

CERAMIKA

CZĘSTOCHOWA

Piłsudskiego 41, róg Piotrkowskiej

w podwórzu, tel. 21-45.

Posiada na składzie w wielkim wyborze:
kafle białe, kolorowe, kresowe, mstowskie,
cegły szamotowe, płyty piekarskie, glinę
szamotową, kuchnie i piece przenośne, po-
sadzki terrakotowe, cementowe i płytki
glazurowane.

Dla wygody Sz. K. polecam wykwalifikowanych zdunów.

MAGAZYN GALANTERYJNY

Wielki wybór bielizny męskiej i damskiej
Krawaty oraz nowości sezonowe poleca

S. REICHMAN

Częstochowa

I-a Aleja 3. Telefon 17.82.

Ceny przystępne.

Podziękowanie.

Sz. P. D-rowi L. Goldmanowi
za szczęśliwie przeprowadzone dwie ope-
racje, składamy serdeczne podziękowanie
i życzenia wesołych świąt

KLICHOWIE

אויף
יום-
טוב

טענער-סאנדאלען - מענער-שיך אויף וואסער.
בעקעטע, ליכט, לוסטיג. א לעדערנע ווייל.

געשפּילקעטע. שווארצע אָדער ברוינע.
לעדערנע סלוי.

מאָר דעם עלעגאַנטען מאָנסענערשיין
בעקעטע, ברוין אָדער שווארץ

Zniżka taryfy oświetleniowej

Elektrownia w Częstochowie Sp. z ogr. odp.

zawiadamia ogół mieszkańców miasta Częstochowy, że w swem dążeniu do udostępnienia jaknajszerszym warstwom oświetlenia elektrycznego po możliwie najniższej cenie,

ponownie obniża cenę prądu elektrycznego do 76 groszy za kWgodzinę

Nowa, zniziona cena powinna dać możność wszystkim, niemającym dotychczas oświetlenia elektrycznego, do wykorzystania tej nowej, obniżonej ceny, a dotychczasowym abonentom do większego wykorzystania posiadanych instalacyj. Dotychczasowi abonenci korzystać będą ze zniżki automatycznie, poczynając od rachunków za miesiąc **Maj** 1938 r., obejmujących okres czasu: częściowo za kwiecień i częściowo za maj.

W szczególności z nowej zniżki korzyści odniosą:

- 1) PP. Abonenci, posiadający liczniki 1-taryfowe lub 2-taryfowe na grzejniki i opłacający dotychczas pełną taryfę normalną;
- 2) PP. Abonenci, korzystający z taryfy **blokowej** mieszkaniowej i ulgowej rocznej. Nowa, zniziona taryfa wynosić będzie:

W I-szym bloku 76 groszy kWgodzina, w II-gim bloku 38 groszy (wzgl. 47,5 grosza dla sklepów), w III-cim bloku . . . 19 groszy (wzgl. 33 grosze dla sklepów). Normy kWgodzin w poszczególnych blokach będą następujące:

Kategoria mieszkania *)	1 izb.		2 izb.		3 izb.		4 izb.		5 izb.		6 izb.		7 izb.		Ponad 7 izb	
B L O K I	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
MIESIĘCZNA IŁOŚĆ KILOWATGODZIN (30 dni użytkowania)																Plus za każdą izbę kWh/m
STYCZEŃ	4	3	7	5	13	8	20	10	28	12	36	15	45	18	7	3
LUTY	3	3	5	5	8	8	13	10	18	12	24	15	29	18	5	3
MARZEC	3	3	5	5	8	8	13	10	18	12	24	15	29	18	5	3
KWIECIEŃ	2	3	3	5	5	8	8	10	14	12	18	15	21	18	3	3
MAJ	2	3	3	5	5	8	8	10	12	12	16	15	19	18	3	3
CZERWIEC	1	3	2	5	4	8	6	10	8	12	10	15	13	18	2	3
LIPIEC	1	3	2	5	4	8	6	10	8	12	10	15	13	18	2	3
SIERPIEŃ	1	3	2	5	4	8	6	10	8	12	10	15	13	18	2	3
WRZESIEŃ	2	3	3	5	5	8	8	10	12	12	16	15	19	18	3	3
PAŹDZIERNIK	3	3	5	5	8	8	13	10	18	12	24	15	29	18	5	3
LISTOPAD	4	3	6	5	13	8	19	10	28	12	36	15	45	18	6	3
GRUDZIEŃ	4	3	7	5	13	8	20	10	28	12	36	15	45	18	7	3
Razem w roku kWh	30	36	50	60	90	96	140	120	200	144	260	180	320	216	50	36

UWAGA: *) Za izbę w mieszkaniu liczy się również kuchnię oraz pokój służbowy, nie liczy się natomiast przedpokoju, korytarzy, spiżarni pokoju kąpielowego i t. p.

Przy tej sposobności podaje się do wiadomości PP. Abonentom, że utrzymane są nadal znizone taryfy następujące:

- a) dla zakładów fryzjerskich — za prąd do aparatów grzejnych, elektrycznych 25 groszy kWgodzina;
- b) dla zakładów krawieckich — za prąd do żelazek elektrycznych 15 gr. kWgodzina;
- c) dla posiadaczy kuchen elektrycznych, boilerów i t. p. — 10 gr. kWgodzina w III bloku (zamiast 19 groszy);
- d) dla reklam świetlnych — 33 grosze kWgodzina.

Dla wygody PP. Odbiorców i wszystkich pragnących z elektryczności korzystać, udzielać będą wszelkich informacji dotyczących nowej taryfy, warunków odbioru prądu, założenia instalacji, sprzedaży aparatów radiowych, grzejnych i t. p., prócz obecnie istniejących punktów w:

- 1) Biurze Elektrowni, N. Maryi Panny 26 (od 8.30 do 13-ej),
- 2) Salonie Pokazowym Elektrowni, N. Maryi Panny 22 (od 9-ej do 19-ej),

dotatkowo jeszcze otwarte w okresie przedświątecznym punkty w sklepach:

- 3) PP. Puszka i Żyły, Rynek Wieluński 23 (restauracja) od 9-ej do 21-ej;
- 4) P. Jadwigi Cedrowskiej, Aleja Wolności 68 (magazyn konfekcji) od 9-ej do 21-ej;
- 5) P. Piaskowskiego, Narutowicza 192 (sklep masarski) od 9-ej do 21-ej;
- 6) P. Ojrzyńskiego, Warszawska 116 [sklep spożywczy] od 9-ej do 21-ej;
- 7) w domu własnym Elektrowni na Zawodziu, ul. Olsztyńska 3, od 9-ej do 21-ej

טשענסטאכאווער חערט נישט אָנגע- שלאָסען אין דער לאָדזער חאָיע- וואַנדזשע

ווי בעוואוסט, האט דער פראַקט
אַנצושליסען די שטאָט טשענסטאָכאווער
און דעם טשענסטאָכאווער פאָוואָס אין
דער לאָדזער וואַנדזשע, זיך גע-
טראָפֿען מיט פילע בעוואָרענישען מצד
די אַרטיגער ווירטשאַפֿטליכע ספּערען.
איצט ענדליך איז דער דאָזיגער פאַר-
שלאָס אינגאנצען בטל געווארען.

צוואַנצנפֿאַר פֿון 10 טויזענד פֿון- לישע סוחרים אין טשענסטאָכאווער.

דעם 15 מאי ה. י. קומט פאַר אויף
דער יאָסאָוואַ א צוואַנצנפֿאַר פֿון
פּוילישען סוחר'סום. עס ווערט פאַרגע-
זעהן דער אָנקום פֿון אַנערץ 10 טוי-
זענד פּערזאָנען.

קאָנסטיטואַרונג פֿון דער „מכבי“ פּערזאָנלעכע

די ניי-געוועהלטע פּערזאָנלעכע פֿון
„מכבי“ האט זיך קאָנסטיטואַרעט אויף
פּאָליגנעלען אָפּן: פּרעזעס — ש. נעמי-
ראָווסקי, וויצע פּרעזעסען — אדוו. מ.
גאלדבערג און ד"ר ב. טענענבוים,
סעקרעטאַר — ס. שטענצל, געהילף —
י. בענצלאוויטש, קאָסיירער — א. עהר-
ליך, ספּאָרט-לייטער — ה. גאלדשטיין,
ווירטשאַפֿטער — ה. גאָמלינסקי, אימ-
פּרעזענט-לייטער — דזיגאַלשנינסקי, קל-
טער-לייטער — אדוו. ד"ר לעָאָן אַש און
פּראָפּאגאַנדע-לייטער — ע. יאָקאָוויטש.
די נייע פּערזאָנלעכע איז צוגעטרע-
טען צו אַנערצניגער טעטיגקייט
לשכות דער היגער יודישער ספּאָרט-
יוגענד.

ווירדיגער טהאַט פֿון אַ יודישען פּאַבריקאַנט בעזייטיגט אַ פּיקעטניק פֿון אַ יודישער פּירמע

האט געענטפערט חוצפה'דיג, אז דאס
איז זינס א פרויטער ענין און קיי-
נער האט נישט קיין רעכט זיך דערין
אריינצומישען. ה' האראויטש האן דאן
מאָמענטאַל אָנגעזאגט דעם אַרבייטער
פֿון דער אַרבייט, אויסצאָלענדיג איהם
אויפֿן אַרסט פֿאַר 14 טעג.
שפּעטער האָבען עטליכע קריסטליכע
אַרבייטער פֿון דער זעלבער פּאַבריק
גענומען אינטערעסירען ביי די פּאָ-
בריקס-אייגענטימער לשכות דעם אָנגע-
זאטען אַרבייטער, אבער דאָ האט
ווידער ה' האראויטש ווירדיג געענט-
פערט, אז אויב אַנאַרבייטער פֿון א
יודישער פּאַבריק אָנטייט דורך ספּאָר
געען יודישע פּאַבריקס-אויסצאָלעניש-
גען, קען ער מער נישט גענומען קיין
פּלאַץ ביי קיין יודען. אויף די ווייטער-
דיגע טענות פֿון דער זעלבער דעלעגאַ-
ציע האט ה' האראויטש קאָנצענטרירט
ערקלערט, אז אויב וועלכער ס'איז
אַרבייטער פֿון זיין פּאַבריק וועט זיך
ערלויבען צו פּיקעטירען יודישע גע-
וועלכער, וועט ער אויך אָהן שום ריק-
זיכט בעפרייט ווערען פֿון דער אַר-
בייט.

אַ דריטעל הייז

אויף נאַרעטאָוויטשאַ גאַס 50 №
ביליג צו פּערקויפֿען, ערקונדיגען ביי
מענדל קאַלין קאָנסטרוקטאָר 11.

ס'איז ביי געלעגענהייט שוין פילע
מאל אָנגעוויזען געווארען, אז אין די
פּערזענלעכע ארויסטרעטונגען נעמען
יודען, צי ביי די „בעריהמטע“ היגע
יוניגעשענענישען, צי ביי פּיקעטירען
יודישע געוועלכער א. ד. גל., נעהמען
אויך אַנטויל קריסטליכע אַרבייטער פֿון
יודישע פּאַבריקען. די זעלבע אַלדז,
וועלכע ציהען פֿרנסה פֿון יודען, געפֿי-
נען זייער „גייסטיגע בעפריידיגונג“ אין
פיהרען אַ העסליכען קאָמפֿן און ספּאָר
לגבי יודען.
היינטיגע וואָך האט טאקי אַזאָ ענין
פֿון אַ קריסטליכען אַרבייטער פֿון א
יודישער פּאַבריק אָנגענומען אַ געהע-
ריגע ווענדונג, וועגען וועלכען ס'איז
כדאי צו שרייבען.
די אייגענטימער פֿון דער מעסאַל-
פּאַבריק „האַראַוויטש און שותפים“ אויף
קרוסקע גאַס האָבען זיך דערוואוסט,
אַז זייערס אַנאַרבייטער, א געוויסער
צאָלעס, פּיקעטירט אין די פרייע שעה'ן,
נאָך דער אַרבייט, א יודיש געוועלכע,
נאָטירליך אונטער'ן אַקאָמפּאַניאָמענט
פֿון די בעקאנטע „יודישע“ לידלעך.
ה' האַראַוויטש האט צומארגענס אריינ-
גערופען דעם דערמאנטען פּיקעטניק
און איהם אויפּגעקוקט געמאכט אויף
זיין אַוונטירדיגע טהאַט. דער פּיקעטניק
אבער, אַנשטאט זיך צו פּערענטפֿערן,

אדלויב פֿון סטאַראָסטע

דער סטאַראָסטע ראָמאַניאַוואָסקי איז
פּערגאַנגענעם שבת אַבגעפֿאַהרען אויף
א קורצען אדלויב ביז איבער די
הנאות. דעם סטאַראָסטע פּערטרעט
היינע-טאראסטע ליבאָאָ.

ווער וועט זיין פּערזאָנלעכע טייל? (וועגען דער היגער אָפּטיילונג פֿון „מכבי“)

די יוגענד, אי פּויליש, אי נאַציאָנאַל.
די דאָזיגע ביטערע ווערטער אויפֿן
אַרעס פֿון דער היגער ציוניסטישער
אַרגאַניזאַציע מוז איך אַרויסזאָגען
דערפֿאַר, ווייל דער דאָזיגער אַווי-
וויכטיגער אינסטיטוציע דראָהט אַנ-
אינטערגאַנג; ווער וועט אַלדז דערפֿאַר
זיין פּערזאָנלעכע טייל?
דערביי מוז בעטאָנט ווערען, אַז
אין דער שרייטער פֿון די שורות,
וועלכער נעהער צו דער נייצער ציוניס-
טישער אַרגאַניזאַציע, שטעה פּונדעסט-
וועגען ביי דער אַרבייט פֿון „מכבי“
פֿון דער ערשטער מינוט אָן פֿון איהר
גרינדונג און אויך איצט האב איך זי
נישט פּערלאָזט, ווייל אין האַלט, אַז
ערציהען די יודישע יוגענד, אַז זי זאָל
האָבען אויסגעלייכטע ריקענס און
דערביי זיין שטאַלצע יודען, געהער צו
דער גאַנצער ציוניסטישער וועלט.
דעריבער מאַך איך אויפּגעקוקט
און רוף די גאַנצע נאַציאָנאַלע יודישע
געוועלכע און אונזער שטאָט און
דער ציוניסטישער אַרגאַניזאַציע פּערט,
אַקטיוו מיטצוהעלען צו דער אַרבייט
פֿון „מכבי“, אַנדערש וועט דאָס זיין א
פּערברעכען געגען זיך אליין און עס
וועט קלאָר ווערען ווער עס וועט פאַר
די פּאָלגען זיין פּערזאָנלעכע טייל.
ש. ניעמיראָווסקי

פֿון דער יודענשאַפֿט-פּאַרטי

שבת דעם 1 טעג פסח א 4 זייגער
נאכמיטאג קומט פאַר א שיהת חברים
אין אייגענעם לאָקאַל פּילדוסקי 23.
אַלע חברים-ות ווערען געבעטען
פּונקטליך צו קומען.

נאָך מיט עטליכע יאהר צוריק איז
פּאַרגעקומען ביי אונז אין שטאָט די
פּעראַיינמונג פֿון אַלע בירגערליכע
נאַציאָנאַלע ספּאָרט-פּעראַיינען אין איין
אַרגאַניזאַציע אונטער'ן נאמען: זש. ס.
ג. ס. „מכבי“.
וואָסערע וויכטיגע בעדייטונג דער
„מכבי“ האט פאַר דער פּוילישער ער-
ציהונג פֿון יונגען יודישען דור, איז
דאָס זיך איצט צו ערקלערען, דאס
אויף וואס איך וויל יאָ אויפּגעקוקט
מאכען, איז פּאָלגענדעס:
ווי בעוואוסט, געמינט זיך דער
וועלט-„מכבי“ אונטער דער השפּעה
אין לייטונג פֿון דער אַלגעמיינלעכער
ציוניסטישער אַרגאַניזאַציע, דאָרף דאָך
לויט'ן שכל, יעדע אָפּטיילונג פֿון
„מכבי“ אויפֿן אַרסט, אינטערגעשטיצט
ווערען פֿון דער לאָקאַלער ציוניסטי-
שער אַרגאַניזאַציע. ליידער אָבער מו-
זען מיר פּעסעטשטעלען, אז וואָ ביי
אונז אין טשענסטאָכאווער, האט די ציו-
ניסטישע אַרגאַניזאַציע נישט קיין שום
פּערשטענדעניס פאַר אַזאָ וויכטיגער נאָ-
ציאָנאַלער ספּאָרט-אינסטיטוציע ווי עס
איז דער „מכבי“. די היגע ציוניסטען
וויילען זיך בעסער שפּיעלען אין פּאָ-
ליטיק, אין וועלכער זיי לייגען אַרײַן
זייער גאַנצע ענערגיע און אויפּמערק-
זאַמקייט, אייער זיך אָפּצוגעבען מיט
אַזעלכע „נאַרישקייטען“ ווי ערציהען
פֿון א. ה. ה. „עקיבא“
וונטאג, דעם 17.4 אין צווייטען טאג
יז שוב קומט פאַר א רעפּערעט אויפֿן
„מכבי“ יאָסאָוואַסקא 12 № 5 א זיי-
נער נאכמיטאג אויף וועלכען מיר לאָר-
נען איין אַלע סימפּאָטיקער.

Red. B. Bocian Wyd. B. Bocian 1 S-ka Druk. B. Bocian, Aleja 6